

ת"פ 6563/06/15 - מדינת ישראל נגד אמיל חנן, חברת עתיר ארי בע"מ

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 נובמבר 2021

ת"פ 6563-06-15 מדינת ישראל נ' חנן ואח'

לפני כבוד השופטת מיכל ברק נבו

מדינת ישראל

המאשימה

עלידי פרקליטות מחוז תל אביב (מיסוי וכלכלה) - עוה"ד

יפעת גדנקן וניר מסורי

נגד

הנאשמים

1. אמיל חנן

2. חברת עתיר ארי בע"מ

עלידי בא כוחם עו"ד ד"ר גיל עשת

גזר דין

הרקע והכרעת הדין

1. הנאשמים, **אמיל חנן וחברת עתיר ארי בע"מ**, הורשעו לאחר ניהול הליך הוכחות בריבוי עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 415 סיפה לחוק העונשין, **התשל"ז-1977 [חוק העונשין]** ועבירות של שימוש במסמך מזויף בכוונה לקבל באמצעותו דבר, לפי סעיף 420 לחוק העונשין (האישום הראשון). **אמיל חנן [הנאשם]** הורשע, נוסף על כך, גם בעבירות של **הלבנת הון** (עבירה לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, **התש"ס-2000 [חוק איסור הלבנת הון]** (האישום השני) וכן בעבירות נוספות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 415 סיפה לחוק העונשין, וכן עבירה של **עדות שקר בכוונה לקבל טובת הנאה**, לפי סעיף 237(א) לחוק העונשין, המתייחסות למצגים שהציג בהיותו פושט רגל לפי הוראות **פקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ם-1980 [פקודת הפש"ר]** (האישום השלישי).

הנאשמים זוכו מפריטים מסוימים באישום הראשון, ולגבי חלק מהפריטים הנוספים, הורשעו, אך לא במלוא הסכום שיוחס להם באותו פריט, הכול כפי שאפרט בהמשך.

2. בהכרעת הדין קבעתי כי עובר לתקופה הרלוונטית לכתב האישום, הנאשם היה בשנים 2005-2009 בעל השליטה ומנהלה הפעיל של **חברת עתיר ארי בע"מ [הנאשמת או החברה או עתיר ארי]**, שעסקה בייצור מוצרי אריזה. ביום 19.6.08 שונה שמה של החברה ל"**עטיף**". **אתי לוי**, שהייתה המייסדת של **עמותת "קרן דורי דורות"** **[העמותה]** ומי שניהלה את העמותה מ-2002 ובכל התקופה הרלוונטית לכתב האישום, מינתה את הנאשם לספק שירותי אפטרופסות לחסויים החל מיום 20.1.06. העמותה עסקה במתן שירותי אפטרופסות לכ-250 חסויים, שהיו תחת פיקוח של **האפטרופוס הכללי** [גם **אפ"כ**], מכוח מינוי בית משפט. העמותה מונתה מטעם בתי המשפט לענייני משפחה, בהתאם לדין, לשמש אפטרופסית לחסויים שפורטו ב**נספח א לכתב האישום**, ואתי לוי מינתה, כאמור, את הנאשם, לספק שירותי אפטרופסות לכמה מהחסויים.

האישום הראשון

3. על-פי ההסכם בין הנאשם לאתי לוי, היה על הנאשם לדאוג לשירותי חונכות, לשיפוץ בתים, לרכישת חלקת קבר, לתשלום על שירותים רפואיים ולתשלום על אשפוז במוסד סיעודי, עבור אותם חסויים שלהם הוא מונה לספק שירותי אפוסטרופסות, כל אחד על-פי צרכיו ובהתאם לדרישותיה של העמותה. תמורת השירותים שהעניק הנאשם באמצעות הנאשמת הוא גבה תשלום, בכפוף להוצאת חשבונית. התשלום עבור השירותים שהוענקו נגבה מחשבונות החסויים שקיבלו את השירות. החשבונות הללו היו בשליטת אתי לוי והעמותה, והכספים נמשכו מחשבונות אלה על-פי הוראתן.

כתב האישום ייחס לנאשמים עבירות רבות של קבלה במרמה ובנסיבות מחמירות, בסך שאינו פחות מ-888,394 ₪ מכספי החסויים, בדרכים שונות, ובכלל זה הנפקת חשבוניות כוזבות וגביית תשלום על סמך בעבור שירותי חונכות וכו' אדם שבפועל כלל לא סופקו; הנפקת חשבוניות כוזבות וגביית תשלום על סמך עבור שירותי קבורה; הנפקת חשבוניות כוזבות וגביית תשלום על סמך עבור טיפולי שיניים שבפועל כלל הוענקו; הנפקת חשבוניות כוזבות וגביית תשלום על סמך עבור שירותי שיפוצים; הנפקת חשבוניות כוזבות עבור הוצאות אשפוז והשכנה של חסויים במוסדות גריאטריים וסיעודיים, בסכומים שהם גבוהים מעלות האשפוז או ההשכנה ששולמו בפועל.

הנאשמים **זוכו** מחלק מהפריטים שנכללו במסגרת האישום הראשון ואשר לגביהם קבעתי כי המאשימה לא הניחה את התשתית הנדרשת להרשעה בהם. לגבי חלק נוסף מפריטי האישום הראשון הורשעו הנאשמים בביצוע המעשים, אך לא לגבי מלוא הסכום שיוחס להם, גם זאת - בהיעדר הוכחה מספקת לגבי שיעור הסכומים שנגבו במרמה ובשל הכרעה לצד המצמצם, כנדרש להרשעה בפלילים.

הנאשמים הורשעו במרבית העבירות שיוחסו להם בכתב האישום, באותם מקרים שקבעתי כי הם ידעו שחלק מהדוחות שעל סמךם קיבלו כספים מחשבונות החסויים, ושהוצגו לעמותה כבסיס לקבלת כספים, היו כוזבים והיו מזויפים. עם זאת, מבחינת **סכומי המרמה** הם הורשעו בגין סך של לפחות 250,000 ₪, ולא במלוא הסכום שיוחס להם. **הנסיבות המחמירות** של קבלת הסכומים במרמה באו לידי ביטוי בראש וראשונה בכך שהכספים שהתקבלו נלקחו מחשבונות של חסויים חסרי אונים, שהנאשמים והעמותה היו צריכים לדאוג לרווחתם. עוד באו אלה לידי ביטוי בסכומים הנכבדים שהתקבלו במרמה, וכן בכך שהנאשמים הסוו את המרמה באמצעות שימוש במסמכים מזויפים (לגבי סך של יותר מ-100,000 ₪ מסך הכספים שהתקבלו במרמה) כמו גם בשל התחכום, התכנון והשיטתיות שליוו את מעשיהם.

האישום השני (לנאשם בלבד)

4. בהכרעת הדין קבעתי כי הרכוש שאותו קיבל הנאשם במסגרת מעשיו באישום הראשון הוא רכוש שמקורו בעבירת קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, והוא רכוש אסור לפי **חוק איסור הלבנת הון**. עוד קבעתי כי הנאשם הפקיד כספים מתוך אותו רכוש אסור בחשבונות בנק שאינם על שמו, במטרה להסתיר את מקור הרכוש האסור, את היותו בעל הזכויות בו, את מיקומו, את תנועותיו ואת עשיית הפעולות בו. בהתאם הרשעתי את הנאשם בהלבנת הון, קרי: עבירה לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, וזאת בקשר לסכום של 57,300 ₪.

האישום השלישי (לנאשם בלבד)

5. במסגרת תיק פש"ר 001552/05 בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו, הוצא ביום 26.1.06 צו כינוס נגד הנאשם **וכונס הנכסים הרשמי [הכ"ר]** מונה לשמש כונס נכסיו. ביום 12.11.06 הוכרז הנאשם פושט רגל ומונה **נאמן על כל**

נכסיו [הנאמן]. כפושט רגל מוכרז חלו על הנאשם החובות וההגבלות הקבועות ב**פקודת הפש"ר**. על מנת לקבל את הנחת דעתם של הנאמן, בית המשפט, הכנ"ר והנושים **[הגורמים הרלוונטיים להליך פשיטת הרגל]** כי אין לו נכסים וכי הוא מקיים את הוראות פקודת הפש"ר, פעל הנאשם בתקופה הרלוונטית במטרה לעקוף את ההגבלות החלות על פושט רגל לפי פקודת הפש"ר. זאת עשה תוך הצגת מצגים כוזבים, בדרכים שונות, במרמה ותוך תכנון מוקדם. כך, כשהוא מוכרז פושט רגל, שימש הנאשם כבעל שליטה ומנהלה הפעיל של הנאשמת באישום הראשון, מבלי להצהיר על כך לנאמן, והשתמש בחשבון נאמנות על שם הנאשמת ובחשבונות בנקים של בני משפחתו, בידיעתם או שלא בידיעתם, תוך שהוא למעשה נהנה בחשבונות ופועל בהם כבעלו. הנאשם לא דיווח והסתיר מהגורמים הרלוונטיים להליך פשיטת הרגל הכנסות רבות ורכוש שקיבל לידי; הנאשם העביר בין חשבונות הבנקים האמורים כספים רבים מבלי שדיווח על העברות אלה לגורמים הרלוונטיים והסתיר את חשבונות הבנק שבהם עשה שימוש, כאמור.

בהסתמך על המצגים הכוזבים שהציג הנאשם, ואי דיווח על פעילות הנאשם בנאשמת, על פעילותו בבנקים השונים ועל הכנסותיו והוצאותיו, הונחה דעתו של הנאמן כי הנאשם זכאי למעמדו כפושט רגל, ועל כן נמנע הנאמן מלפעול לביטול מעמד זה או לפעול בכל דרך אחרת שימצא לנכון. בעשותו את כל האמור לעיל, קיבל הנאשם במרמה, בנסיבות מחמירות, את מעמדו כפושט רגל ואת הנחת דעתם של הנאמן, בית המשפט, הכנ"ר והנושים לכך שהוא מקיים את הוראות פקודת הפש"ר ושאינו נכסים. צו הכינוס וההכרזה על הנאשם כפושט רגל התבססו על הצהרות כוזבות שהצהיר הנאשם בפני הנאמן ובפני בית המשפט בהליך פשיטת הרגל.

עוד קבעתי בהכרעת הדין כי בתאריך 7.3.06 הגיש הנאשם לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו בהליך פשיטת הרגל בעניינו, דין וחשבון על חובותיו ונכסיו. במקום למסור פרטי אמת על נכסיו כפי שפורטו לעיל, דיווח הנאשם כי הוא שכיר המשתכר הכנסה חודשית ברוטו בסך של 3,230 ₪ בלבד, כי אינו מחזיק בנכסי נדל"ן ואינו מנהל חשבונות בנק. הנאשם השמיט את פרטי האמת על נכסיו בעת הגשת הדין וחשבון ביוזעין ומתוך כוונה להטעות את בית המשפט ואת הכנ"ר, במטרה לקבל הכרזה כפושט רגל, על כל הנלווה לכך. בכך העיד הנאשם ביוזעין עדות כוזבת בכתב, בכוונה לקבל באמצעותה מעמד של פושט רגל.

בהתאם לאמור, הרשעתי את הנאשם בעבירות רבות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 415 סיפה לחוק העונשין, וכן בביצוע עבירה של עדות שקר בכוונה לקבל טובת הנאה, לפי סעיף 237(א) לחוק העונשין.

עניינה של אתי לוי

6. להשלמת התמונה אציין כי בפתח הכרעת הדין התייחסתי לסוגיית הרשעתה של אתי לוי וההשלכות שיש לעבירות שבהן הורשעה על הנאשמים. ביום 27.5.15 הרשיע בית משפט השלום בפתח תקווה (ת"פ 20902-05-15) את **אתי לוי והעמותה** במסגרת הסדר טיעון, על-פי הודאתן, בביצוע עבירה של הפרת אמונים על-ידי עובד ציבור, לפי סעיף 284 לחוק העונשין, וזאת בקשר לאירועים המתייחסים לאישום הראשון. ביום 20.7.15 גזר בית המשפט (סגן הנשיאה (כתוארו אז), כבוד השופט טרסי) את דינן, בהתאם להסכמה העונשית בין הצדדים, והטיל על אתי לוי 4 חודשי מאסר בפועל, שיינשאו בעבודות שירות, מאסר מותנה וקנס בסך 24,000 ₪, ועל העמותה הטיל קנס בסך 10,000 ₪.

כתב האישום בהליך שלפניי ייחס לנאשמים באישום הראשון, בין היתר, עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, כפי שפורט לעיל, כאשר המרומות הן אתי לוי והעמותה. במהלך המשפט ובסיכומים הציגו באי כוח המאשימה

עמדה נוספת, חלופית. בצד בקשה להרשיע את הנאשמים בעבירות קבלת דבר במרמה העלתה המאשימה טענה כי בעת הגשת כתבי האישום נגד אתי לוי (11.5.15) ונגד הנאשם (3.6.15) עמדו בפני המאשימה ראיות שלפיהן אתי לוי לא פעלה כראוי ולא הקפידה בשמירה טובה על נכסי החסויים, אך לא הגיעו לידיה כספים מכספי החסויים. לעומתה, הנאשם ניצל את "האגדרלמוסיה הניהולית של אתי לוי" (כהגדרת המאשימה) על מנת לגבות כספים רבים מכספי החסויים, כפי שמפרט כתב האישום. ואולם במשפט עלתה מצד הנאשם גרסה, שלפיה אתי לוי לא רומתה על-ידו, אלא שלטה בכל העניינים ביד רמה והייתה מודעת לכל התנהלותו הכספית, היא שביצעה עבירות והיא שהעבירה אליו מסמכים מזויפים שעל בסיסם קיבל את הסכומים שבכתב האישום. לפיכך הודיעו ב"כ המאשימה כי המאשימה מבקשת "להזהיר את הנאשם כי הוא חשוף להרשעה בעבירת גניבה כמבצע בצוותא של גניבה בידי מורשה". ב"כ המאשימה הבהירה שהיא אינה מקבלת את טענת ההגנה של הנאשם שעלתה במשפט. ואולם, מאחר שאם תתקבל טענתו של הנאשם, עסקינן לדעת המאשימה בעבירה של גניבה בצוותא בידי מורשה, לפי סעיף 393 לחוק העונשין, היא ביקשה, כעתירה חלופית, שבית המשפט ירשיעו בעבירה של גניבה בצוותא בידי מורשה.

המאשימה טענה שהמסד הראייתי שעמד לפניו בשעה שנכרת הסדר הטיעון עם אתי לוי, היה כזה שלא אפשר להאשים את אתי לוי בעבירה של קבלת דבר במרמה, אלא בעבירה של מרמה והפרת אמונים, ובכך היא הורשעה. ב"כ המאשימה התייחסה להבחנות שבין הנאשם ובין אתי לוי והסבירה את השוני באישומים לגבי שניהם. בין היתר ציינה כי בעוד שהנאשם שתק ברוב חקירותיו, אתי לוי שיתפה פעולה מהרגע הראשון והגרסה שמסרה לא הופרכה על-ידי החוקרים. נוסף על כך, לא נמצאו ראיות לקבלת כספי חסויים לחשבונו של אתי לוי, וזאת בניגוד לנאשם. לדברי ב"כ המאשימה, לא נעשו לאתי לוי "הנחות" מבחינת האישומים לצורך הסדר הטיעון בעניינה. לפיכך, מדובר, לטענת המאשימה, בשני מעורבים שאין דימיון ביניהם ואף אם היה דמיון כלשהו לא מדובר בשיקולים שרירותיים או פסולים שהמדינה שקלה, אלא אך ורק שיקולים ענייניים.

במספר הזדמנויות, הן במסגרת הדיונים והן בהכרעת הדין התייחסתי לסוגיית אתי לוי והדגשתי כי, על מנת לבסס את הטענה החלופית כלפי הנאשם, ולקבוע שהוא ואתי לוי גנבו בצוותא מהחסויים, יש להוכיח בראיות שקיימות כיום שאתי לוי, שעמדה בראש העמותה שמונתה בצו של בית המשפט לשמש כאפוטרופסית לחסויים, והייתה ה"מורשה" לעניין חשבונות החסויים, הייתה שותפה לגניבה. אלא שהמאשימה, כפי שקבעתי בהכרעת הדין, אף שביקשה וקיבלה אישור לבצע השלמת חקירה לאתי לוי במשטרה, כנדרש, נמנעה מלשאל שאלות בנושא זה, או להביא ראיות אחרות המבססות חשד זה. לכך יש להוסיף כי לאורך כל המשפט, ואף בסיכומיה, המאשימה עמדה על כך שהנאשם ניצל את התנהלותה הרשלנית, המפוזרת והקלוקלת של לוי בניהול העמותה, כדי להוציא באמצעותה כספים במרמה. לפיכך, המאשימה לא הניחה תשתית ראייתית המבססת חשד שאתי לוי הייתה שותפתו במעשה הגניבה. בשים לב לכל האמור לעיל, קבעתי בהכרעת הדין כי הנאשמים ידעו שחלק מהדוחות שעל סמכם קיבלו כספים מחשבונות החסויים, ושהוצגו לעמותה כבסיס לקבלת כספים, היו כוזבים והיו מזויפים, לא הוכחה גניבה בצוותא עם אתי לוי, אלא קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות.

עניינה של אתי לוי, הדמיון או השוני בינה לבין הנאשם, והעונש שהוטל עליה יקבלו התייחסות בהמשך גזר הדין, וישפיעו, מן הסתם, על עונשו של הנאשם, כפי שיובהר בהמשך.

טיעוני הצדדים לעונש

7. ראיות לעונש:

מטעם ההגנה הוגשו מסמכים שמהם עולה כי הנאשם מקבל כיום קצבת זקנה מביטוח לאומי. כן הוגש דוח תיקים מטעם ההוצאה לפועל, שממנו עולה שלנאשם חובות בסך של כמיליון ₪ (ענ/1). כמו כן הוגשו אישורים לגבי שירותו הצבאי של הנאשם (ענ/2).

נוסף על כך העידו מטעם ההגנה חמישה עדי אופי: גב' **עידית חנן**, גרושתו של הנאשם ואם שניים מילדיו; מר **נחמיה לדרמן**, שעבד כנהג במפעל של הנאשם ומכיר את הנאשם קרוב ל-30 שנה עוד מאז שהשניים התגוררו בעמנואל; גב' **סינה מגנאג'י**, המכירה את הנאשם קרוב ל-30 שנה על רקע פעילותו של הנאשם בבית הכנסת; מר **שולי אלברט**, המשמש גבאי של בית כנסת "אוהל אברהם" בשוב אורנית ומכיר את הנאשם למעלה מ-20 שנה וגב' **פלורה לולו**, אשר מכירה את הנאשם קרוב ל-55 שנה, מאז שהנאשם הדריך בתנועת הנוער "בית נוער" בפרדס כץ.

עדי האופי כולם דיברו בשבחו של הנאשם ותיארו את הנאשם כאדם בעל מסירות נפש שדאג למשפחתו ולסובבים אותו. מעדויותיהם עולה שהנאשם לאורך חייו היה מעורב בחיי הקהילה, העניק בהתנדבות שיעורי תורה, הרצאות, לימד ילדים לבר מצווה וסייע כלכלית לאנשים קשי יום. גרושתו עידית, שנישאה לו לאחר שהתאלמן מאשתו הראשונה והיה כבר אב לשניים, ציינה עד כמה סייע לה הנאשם בכל דבר, גם לאחר הגירושין, ועד כמה מסור הוא לילדיו בכלל, ולאלה מנישואיו הראשונים, בפרט. מר לדרמן סיפר ששימש גם כיד ימינו של הנאשם לצורך מתן בסתר עבור נזקים, מימן סעודות בבית הכנסת, נהג להסיע אנשים לקברי צדיקים, הכול - מבלי שאיש ידע שהנאשם עומד מאחורי המעשים. העד תיאר את מסירותו הרבה של הנאשם לטובת הקהילה בעמנואל, גם לאחר השריפה שאירעה במפעל של הנאשם וגם כאשר הוא פשט את הרגל. מר אלברט, שהקפיד לאורך עדותו לכנות את הנאשם "חכם אמיל", שיבח את מעלותיו השונות של הנאשם בצינו כי מדובר באיש חכם בעל ידיעות רבות. גב' לולו סיפרה אף היא על פועלו של הנאשם במסגרת התנדבותו בתנועת הנוער והוסיפה בהשאלה: "איתי עומדים כאן הרבה חניכים וצעירים שהוא הדריך בתנועת הנוער". גב' לולו סיפרה כי היא וחניכי התנועה הגיעו משכונת מצוקה והנאשם היה עבורם סוג של "מגדלור", מורה דרך ומחנך שהעצים אותם. עוד סיפרה כי כשהייתה מורה ולימים מנהלת, ביקשה מהנאשם להרצות למורים כדי לתת כלים בתחום הלמידה והוא עשה זאת, והרצה בהתנדבות.

חלק מהעדים התייחסו בעדותם להשפעת ההליך המשפטי הנוכחי על הנאשם וסיפרו כי הנאשם מוטרד מאוד מההליך המשפטי שנמשך שנים רבות, וכי ההליך מדיר שינה מעיניו.

תמצית טיעוני המאשימה

8. ב"כ המאשימה חזרה על ממצאי הכרעת הדין ומסקנות בית המשפט והדגישה כי העבירות בהן הורשע הנאשם נעברו כלפי חסויים.

בפתח דבריה טענה ב"כ המאשימה כי בהחלטה בדבר מספר האירועים שבהם עסקינן, יש להפריד בין העבירות מושא האישום הראשון והשני, מצד אחד, ובין העבירות מושא האישום השלישי. התובעת הפנתה לעקרונות שהותוו בע"פ 4910/13 ג'אבר נ' מדינת ישראל [29.10.14] [עניין ג'אבר] ובע"פ 1261/15 מדינת ישראל נ' דלאל [3.9.15] וטענה כי אומנם העבירות כולן התרחשו בזמן מקביל, אך לא מדובר באירועים שיש לגביהם תכנון משותף, וכי האירועים בעלי מאפיינים שונים ומשכך יש לגזור עונשים מצטברים ונפרדים על כל אירוע ואירוע. כמו כן, ביחס לאישום הראשון, עמוד 5

ביקשה המאשימה לראות בכל אחד ממעשי המרמה השונים כלפי החסויים השונים אירועים נפרדים, ולקבוע מתחם נפרד עבור כל קורבן שממנו קיבל הנאשם כספים במרמה. לשיטת המאשימה, העבירות כלפי החסויים אומנם התרחשו בזמן מקביל, אך הן בעלות מאפיינים שונים ויש להתייחס בנפרד לפגיעה באינטרס הקנייני של כל חסוי וחסוי. התובעת ציינה כי כל אחד ממעשי המרמה שבהם הורשע הנאשם הוא מעשה שתוכנן בקפידה, ולא בוצע בעידנא דריתחא. לכן יש לקבוע עונש נפרד ביחס לכל קורבן עבירה, כך שהעונש הכולל יהיה עונש מצטבר על כל קורבן וקורבן. בעניין זה הפנתה המאשימה לת"פ 45253-03-11 **מדינת ישראל נ' בר שירה** [21.5.17] [עניין **בר שירה**] [1] ולעפ"ג 43352-06-13 **אברהם נ' מדינת ישראל** [28.11.13] [עניין **אברהם**], מהם מבקשת התובעת ללמוד כי יש לקבוע מתחמים נפרדים בגין כל מעשה מרמה.

עוד הוסיפה התובעת כי גם אם ייקבע כי מדובר באירוע אחד מרובה פרטים, הרי שבשל ריבוי הפרטים הכלולים בו - חומרתו בצידו, ויש להביא זאת לידי ביטוי בגזר הדין. לשיטת המאשימה, חפיפת עונשים, לא כל שכן חפיפה מלאה, אינה מתיישבת עם עקרון ההלימה העומד ביסוד תיקון 113 לחוק העונשין. בעניין זה הפנתה התובעת לע"פ 7952/15 **מדינת ישראל נ' שץ** [15.2.16], פסקה 46, וכן לדברי השופט מזוז בע"פ 7907/14 **ואזנה נ' מדינת ישראל** [22.2.15], בפסקה 16.

9. בהתייחסה לערכים החברתיים המוגנים שנפגעו ממעשיו של הנאשם, פירטה התובעת את הפגיעה בערכים שגלומה בכל אחת מהעבירות בהן הורשע הנאשם: בעבירות המרמה נפגעו חופש הרצון, חופש הפעולה וחופש הבחירה של המרומה. פגיעה באלו שהביאה למרמה יתרון או הישג, היא שעומדת ביסוד העבירה. שהרי אם היו נפרשות בפני המרומה כל העובדות לאשורן, אפשר שהיה פועל אחרת מכפי שפעל. בעניין זה הפנתה התובעת לע"פ 8573/96 **מרקדו נ' מדינת ישראל** [18.12.97], פסקה 76. בהתייחסה לעבירות השימוש במסמך מזויף בכוונה לקבל באמצעותו דבר טענה המאשימה כי עבירות אלה אוסרות למעשה את הטעיית הזולת, תוך שימוש במסמך. מדובר בעבירות שאינן תוצאותיות, כיוון שהפגיעה בזולת נעשית בעצם הטעייתו, עוד לפני שנגזל או מתקבל ממנו דבר. באשר לעבירות לפי חוק איסור הלבנת הון ציינה התובעת כי הערך החברתי המוגן לפי חוק זה נועד להגן על תקינותה וניקיונה של המערכת הפיננסית, ויצירת תמריץ שלילי לביצוע עבירות בעלות היבט כלכלי באמצעות נטרול הרווח שמפיקים עבריינים מפעילותם העבריינית. באשר לפגיעה בערכים המוגנים שאותם הליך פשיטת הרגל נועד לשרת, חזרה התובעת על האמור בהכרעת הדין בעניין זה (פסקה 254), והדגישה את הפגיעה באינטרס הציבורי בנוגע לשמירה על הליכי מסחר תקינים. בהתייחס לעבירת עדות השקר בכוונה להשיג דבר, ציינה התובעת כי האינטרסים המוגנים בעבירות מרמה רלוונטיים גם כאן, ובנוסף פגע הנאשם באמון הציבור במערכת המשפט, בטוהר ההליך השיפוטי המבוסס על הבאת ראיות אמת בפני בית המשפט, ובעשיית הצדק.

לטענת התובעת, מידת הפגיעה בערכים המוגנים שבעבירות המרמה מושא האישום הראשון והשני גדולה, על רקע הנסיבות החמורות של ביצוע העבירות, כפי שאף משתקף בהכרעת הדין. מעשי המרמה בוצעו משך מספר שנים, במקרים רבים מאוד, ופגעו במספר קורבנות שהם אוכלוסייה מוחלשת במיוחד, שכספיהם מצויים באחריות אחרים (אתי לוי שהייתה האפוטורופסית על כספיהם). הנאשם קיבל את רווחי המרמה לכיסו, תוך שימוש במסמכים מזויפים ותוך הפעלת אנשים נוספים. בהתייחסה לחומרה היתרה במעשים המכוונים לגזל רכושם של קשישים, הפנתה התובעת לדברי כבוד השופט ג'ובראן ברע"פ 5066/09 **אוחיון נ' מדינת ישראל** [22.4.10], פסקה 11. הנאשם ניצל את חוסר השליטה של החסויים בנכסיהם, את העומס על אתי לוי ואת העובדה שהיא אינה מפקחת על מעשיו, וזאת על מנת לפגוע באוכלוסייה חסרי ישע. לשיטת המאשימה, ביצוע העבירות של הלבנת הון מכספי ביצוע העבירות מושא האישום הראשון מהווה נסיבות, המחמירות את הפגיעה בערכים המוגנים שבעבירות הלבנת ההון. נוסף על כך סבורה המאשימה

כי יש לראות בהרשעה בהלבנת ההון, נסיבה מחמירה לאירועי עבירות המרמה ולפיכך יש להכניסה בשקלול המתחם של עבירות המרמה.

באשר למידת הפגיעה בערכים המוגנים שבעבירות המרמה מושא האישום השלישי, טענה התובעת כי מדובר בפגיעה חריפה שבאה לידי ביטוי בזלזול בוטה בהליך המשפטי של פשיטת הרגל ובכל הנוגעים בדבר. הנאשם ניצל את פערי המידע המובנים הקיימים בינו לבין נושיו ואת האמון שנתן בו הנאמן, עורך הדין ערוסי, והוא פעל במגוון שיטות הסתרה, כנגד מספר רב של גורמים. זאת, תוך שהוא שולט ביד רמה במיליוני שקלים, נהנה מרווחה כלכלית הכוללת רכישות נכסי נדל"ן, חי חיים שלמים "מתחת לרדאר" ומסתתר מאחורי הגב הכלכלי של חברת "עתיד" והחברה הנאשמת. הנאשם לא היסס לרמות גם את בית המשפט של פשיטת הרגל. במעשיו אלו רמס הנאשם ברגל גסה כל חלקה טובה של אמון, שעליו מושתת הליך פשיטת הרגל. התובעת התייחסה לעדי האופי שהעידו מטעם ההגנה בצינה כי יש לתמוה כיצד מצד אחד הנאשם הציג את עצמו כלפי הרשויות כחסר כל, ומנגד הציג עצמו כלפי החברה שסביבו כנדבן.

10. לטענת התובעת, הנאשם ביצע את העבירות מתוך בצע כסף ועל מנת להשיא רווחיו על חשבון החסויים באישום הראשון והשני, ועל חשבון הציבור והנושים באישום השלישי. תיאור המעשים בהכרעת הדין מראה כי הנאשם חסר אמפתיה לסבלו, צרכיו ומצוקותיו של הזולת, ולדברי התובעת, הוא חי בגישת "אני ואפסי עוד". היא עמדה על התכנון שקדם לביצוע העבירה בצינה כי בית המשפט קבע בהכרעת הדין שפעולות הנאשם באישום הראשון בוצעו תוך תכנון ותחכום. הנאשם פעל במרמה, בשיטתיות, כדי לקבל לידיו כספים מאנשים שהיה אמור לדאוג לרווחתם במסירות וביושר. הוא גזל את כספיהם של שמונה חסויים שונים, חסרי ישע, והשתמש בכסף לצרכיו, תוך שימוש מתוכנן במסמכים מזויפים מסוגים שונים על מנת שיוכל לקבל לידיו את הכספים. הנאשם אף הוסיף חטא על פשע והלבין את כספי המרמה תוך הפקדתם בחשבונות של אחרים ועשה זאת באופן שיטתי מתוכנן היטב. גם במסגרת פעולות שבהן הוא הורשע באישום השלישי, הנאשם פעל תוך תכנון קר ומחושב, על מנת לרמות את נושיו, את המדינה, ואת נציגיה. יתרה מכך, הנאשם כלכל מעשיו בשלבים מוקדמים מאוד להליך פשיטת הרגל, ודאג להסתיר נכסים על-ידי כך שרשם אותם מראש, במרמה, על שם בנו. מעשיו אלו מעידים כי לא מדובר במעידה חד פעמית או בכשל נקודתי, אלא בפעולות שיטתיות וסדרתיות וכפועל יוצא מכך, גם על תכנון מוקדם ועל דרכי פעולה מוכנות. לא נראה כי יש מי שיערער על רמת האינטליגנציה הגבוהה של הנאשם. הנאשם יודע מה הוא עושה, וכך גם ידע במשך כל התקופה הרלוונטית. לנאשם היו ימים רבים להתעשת ולחדול ממעשיו, אך הוא לא עשה כן.

11. בהתייחסה לטענות ההגנה בדבר אכיפה בררנית ולחלקו של הנאשם באירועים מושא האישום הראשון, ביחס לחלקה של אתי לוי, טענה התובעת, כי בסופו של יום כספי המרמה הגיעו לחשבונות שנמצאו בשליטת הנאשם. זאת בעוד שאצל אתי לוי לא נמצאו כספים. בחלקם של כספי המרמה ביצע הנאשם עבירות של הלבנת הון. לדברי התובעת, הסיבה להסכמה העונשית בעניינה של אתי לוי נבעה בעיקר מהפער הראייתי המשמעותי בין הנאשם ובין אתי לוי, שיקולים של חסכון בזמן שיפוטי וכן נסיבות אישיות קשות, שפורטו בפני בית המשפט שגזר את דינה והוא הגדיר ככאלה ש"אין פשוטות כלל ועיקר". עוד הוסיפה התובעת כי חלקו של הנאשם בביצוע העבירות - משמעותי. הנאשם תכנן ומסר את המסמכים המזויפים, קיבל באמצעותם את כספי החסויים לשימושו הפרטי, והוא דאג גם להלבין חלק מהכספים האלה. המאשימה סבורה כי אף אם בית המשפט סבור שהעונש שהוטל על אתי לוי אינו חמור דיו, אין זו סיבה המצדיקה מתן ענישה מקלה לנאשם בעניינו, ואין מקום לתקן עוול בעוול. בעניין זה הפנתה ב"כ המאשימה לע"פ 5975/14 אגבריה נ' מדינת ישראל [31.12.15], פסקה 65; ע"פ 3215/07 פלוני נ' מדינת ישראל [4.8.08]; ע"פ 17505-02-11 רות האפרתי נ' מדינת ישראל [2.5.11]. נוסף על כך, הדגישה התובעת כי אין דין נאשם המגיע להסדר טיעון כדין נאשם המנהל משפט הוכחות, והפנתה לע"פ 2996/09 פלוני נ' מדינת ישראל [11.5.11].

התובעת הוסיפה, כי ממילא ההשוואה לאתי לוי אינה רלוונטית לעבירות הלבנת ההון ולעבירות הנוגעות להליך פשיטת הרגל, שבגין הנאשם הוא היחיד, וממילא העיקרי, בביצוע עבירות אלו.

לעניין הנזק שנגרם מביצוע העבירות בנוגע לאישום הראשון והשני טענה התובעת כי יש חשיבות לבחירת יעדי המרמה (והפנתה בשנית לעניין **בר שירה**). בענייננו, הפרת האמון של הנאשם כלפי קורבנותיו היא כפולה: הן כלפי האפוטרופסית והן כלפי החסויים. באשר לנזק שנגרם מביצוע העבירות שנוגע לאישום השלישי, הנאשם פגע באופן ישיר בנושיו, בכך שהתחמק מתשלום מלוא חובותיו ויתר הגורמים הרלוונטיים להליך פשיטת הרגל. סכימת שוויו של הרכוש שהסתיר הנאשם עולה על 9 מיליון ₪ וזאת מבלי לכלול את השווי של חלק מנכסיו הנדל"ן ששוויים לא הוערך, ומאות אלפי השקלים שעברו בחשבונות הבנקים בשליטתו במהלך התקופה הרלוונטית.

12. ב"כ המאשימה הגישה אסופת פסיקה באשר למדיניות הענישה הנוהגת, תוך הבחנה בין המתחם הרלוונטי לאישום הראשון והשני, מצד אחד, ומתחם נפרד לאישום השלישי. אתיחס בהמשך לפסיקה שהוגשה. התובעת ביקשה להעיר כי פסקי הדין שהוגשו הם המעטים שמצאו ב"כ המאשימה, שהם בעלי דמיון לעבירות שביצע הנאשם ונראה כי "על בית המשפט במקרה זה, לחרוש את התלמים ולקבוע הלכות, אשר יתאימו לעובדות הכרעת הדין ולעבירות בהן הורשע הנאשם", כדבריה. זאת, בשים לב לחשיבות הרתעת היחיד והרבים.

לנוכח האמור, **עתרה המאשימה בהתייחס למתחם הענישה לאישום הראשון והשני לעונש שנע בין שנת מאסר עד שלוש שנים לכל חסוי. לחלופין, וככל שבית המשפט יקבע שמדובר באירוע אחד, עתרה המאשימה למתחם שבין שש שנים לתשע שנים, בשקלול עבירת הלבנת ההון. באשר למתחם הענישה לאישום השלישי עתרה למתחם שבין שנת מאסר עד שלוש שנות מאסר.**

13. ב"כ המאשימה התייחסה בטיעוניה גם לרכיב הקנס שאותו יש להטיל לשיטתה בעבירות כלכליות, לצד רכיב המאסר. בהקשר זה הפנתה לסעיף 63(א) לחוק העונשין, שלפיו גובה הקנס המקסימלי הוא פי ארבעה מהרווח שהופק בעבירה. זאת, לדבריה, במטרה לאיין את כדאיות ביצוע העבירות. לטענת המאשימה, יש מקום לקיים את הרציונל שבסעיף 63 לפחות בחלקו ולהטיל קנס מחמיר ומכביד, אשר יהווה מידה כנגד מידה בביצוע העבירות, ויהווה מסר מרתיע כנגד הנאשמים. בהקשר זה התובעת הפנתה לע"פ 1601/03 **עיני נ' מדינת ישראל**, פ"ד נט(5) 949 (2005) ולע"פ 624/80 **ויס ארנסט נ' מדינת ישראל** [7.4.81]. אשר לחברה הנאשמת, התובעת ציינה כי היא אינה פעילה ולפיכך עתרה המאשימה שיוטל עליה קנס סמלי בלבד.

14. המאשימה טענה כי יש לכלול בעונש גם רכיב של פיצוי כספי לחסויים שנפגעו כתוצאה ממעשי הנאשם (ולחלופין לעיזבונותיהם של חסויים שכבר אינם בין החיים), לפי סעיף 77 לחוק העונשין, וביקשה בהתאם כי בית המשפט יורה על תשלום פיצוי, כאמור.

15. באשר לנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה ומיקומו של הנאשם בתוך המתחם, ציינה התובעת כי הנאשם בחקירותיו במשטרה הכחיש את מעורבותו באירועים, לאחר מכן שמר על זכות השתיקה ולמעשה הקשה על פיענוח העבירות. הגרסה שמסר בבית המשפט, כפי שאף נקבע בהכרעת הדין, הייתה כבושה ולא הגיונית, לא סבירה, מופרכת, מתחמקת, ובלתי אמינה. הנאשם לא נטל אחריות וניהל משפט הוכחות עד סופו תוך האשמת כל מי שסביבו, החל באתי לוי, האפוטרופוס הכללי, הנאמן והכנ"ר. עוד הוסיפה התובעת, כי נכון למועד שמיעת הטיעונים לעונש, לא השיב

הנאשם לחסוים את כספיהם ולא שילם לנושיו את מלוא חובם, למרות שיכול היה לעשות כן.

התובעת אישרה כי אכן חלף זמן לא מבוטל מאז ביצוע המעשים שבהם הורשע הנאשם, אך הפנתה לפסיקה שממנה עולה כי בעבירות כלכליות לא מן הנמנע כי הגשת כתב האישום תתעכב (ע"פ 6799/14 **אילן אופיר נ' מדינת ישראל** [16.3.15], פסקה 14, וע"פ 1514/07 **צילה לוי נ' מדינת ישראל** [5.12.07]). לצד זאת, גוללה ב"כ המאשימה את השתלשלות ניהול ההליך בעניינו של הנאשם. בין היתר, ציינה התובעת כי בתיק התנהלו השלמות חקירה רבות וכי לאחר הגשת כתב האישום התקיימו מספר דיוני גישור, שלא צלחו. עסקינן בכתב אישום מרובה פריטים באופן חריג והיה קושי לפענח את העבירות בשל ריבוי המסמכים. הנאשם טשטש עקבותיו באמצעות שימוש בחשבונות בנק שונים, באמצעות שימוש בחשבונות על שם אנשים שונים, ובאמצעות זיוף מסמכים עלידי אנשים נוספים. הנאשם ניסה בעדותו לבלבל את בית המשפט והסיט את הדיון למקומות שאינם רלוונטיים.

לבסוף התייחסה התובעת ל**נסיבותיו האישיות של הנאשם** בציינה כי אף שהנאשם נעדר עבר פלילי רלוונטי, מדובר בנסיבה שחוזרת על עצמה בעבירות כלכליות, ועל כן לא צריכה לשמש נסיבה לקולה. שיקולי השיקום גם הם אינם רלוונטיים בעניינו, משמדובר בנאשם שזוהי לו חריגה בודדת מדפוסי חייו הנורמטיביים.

16. לנוכח כל האמור, טענה המאשימה כי יש למקם את הנאשם ברף הבינוני-נמוך של מתחם הענישה שלו עתרה, ולו בשל שיקולי חלופי הזמן והתנהלות החקירה, וכי יש לצבור את כלל העונשים או לפחות את החלק הארי שבהם, כך שבסך הכל יש מקום לגזור על הנאשם לכל הפחות שמונה שנות מאסר בגין האישומים הראשון והשני. לגבי האישום השלישי, טענה שיש מקום להטיל על הנאשם עונש בחלק הגבוה של המתחם, ולפיכך עתרה לגזור עונש מאסר בן שנתיים וחצי, במצטבר לעונש שבגין האישום הראשון והשני. לסיכום, המאשימה עתרה להטיל על הנאשם עונש של 10.5 שנות מאסר בפועל, לצד קנס, פיצוי ומאסר מותנה.

אשר ל**נאשמת**, ב"כ המאשימה ציינה, כאמור לעיל, כי על-פי בדיקה שנערכה, זו אינה פעילה ועל כן ביקשה להטיל עליה קנס סמלי בלבד.

תמצית טיעוני ההגנה

17. בפתח דבריו הפנה ב"כ הנאשם לפער שבין כתב האישום ובין ממצאי הכרעת הדין בציינו את העבירות שמהן זוכה הנאשם. לדבריו, הנאשם אומנם אינו במעמד מי שהודה בראשית ההליך, אולם אילו הודה הנאשם בכתב האישום, הרי שהיה מודה בעבירות שאינן מוצדקות, לאור הזיכוי בחלק מהעבירות שיוחסו לו בכתב באישום. ממצאי הכרעת הדין וקביעותיה, בהשוואה לכתב האישום שהוגש, מלמדים שניהול ההוכחות לא היה לשווא, כך לטענתו.

18. לטענת ההגנה, יש לראות את מכלול העבירות שביצע הנאשם כאירוע ענישתי אחד ובהתאם לקבוע מתחם אחד לכלל האישומים והעבירות, שכן מדובר במסכת אחת של מעשים.

הסנגור מדגיש, כי מדובר בעבירות שבוצעו בסמיכות, בתקופה מוגדרת. גם בהפרדת האירועים האמורים בין האישום הראשון והשני מצד אחד והאישום השלישי מצד אחר - יש מקום לקבוע עונש כולל ולא לבצע הפרדה והצטברות של

העונשים. כך, גם בהתייחס לאישום השלישי אין מקום לקבוע מתחם נפרד לכל נפגע עבירה ולצבור את העונשים. המתחם שהמאשימה עותרת לו הוא מופרז ואינו סביר.

19. בהתייחסו לנסיבות ביצוע העבירה, טען הסנגור כי מדובר בתקופה קצובה בזמן, תקופה בת חמש שנים. הנאשם היה משני במעמדו לאתי לוי. פעילות החונכים לא נוהלה על-ידי הנאשם ולא הייתה לו אחריות ישירה על החסויים. לדבריו יש להביא בחשבון שבנסיבות העניין, לא מדובר במי שקיבל תמורה שכל כולה טבולה בפיקטיביות, ולא נמצא שאדם קיבל כספים במרמה ולא נתן דבר בתמורה. אי אפשר לחלוק על כך שהנאשם סיפק שירותים שונים לחסויים. לא הכל היה פיקטיבי ואין להתייחס לאירועים כמצב שבו הנאשם פתח חברה אך ורק לשם ביצוע פעולות מרמה. בהקשר זה הפנה הסנגור לעדותו של **ואדים רוניקוב**, שטיפל בחסוי ש.מ, שהעיד על עזרתו של הנאשם לחסוי, והפליג בשבחיו של הנאשם.

באשר לאישום השלישי, טען הסנגור כי יש לזכור שהנאשם תחת הליך פשיטת הרגל היה מצוי בלחצים אדירים, ומלבד הלחץ הכלכלי שבו היה נתון, היה נתון ללחצים אישיים, כאשר מספר שנים קודם לכן התפרקה משפחתו. לדברי הסנגור, יש להבין את ביצוע העבירות בהקשר זה. עוד הוסיף הסנגור כי ספק אם היה מוגש כתב האישום באישום השלישי אלמלא החקירה שנגעה לאישום הראשון. ישנם כלים נוספים שניתן וצריך להפעיל קודם להפעלת הליכים פליליים כאשר עסקינן בהפרת חובות של פושט רגל.

20. הסנגור התייחס להבחנה בין הנאשם ובין אתי לוי וטען שמעמדו של הנאשם היה משני ביחס לאתי לוי. הסנגור הצביע על כך שאתי לוי הייתה הממונה מטעם המדינה על החסויים, ולה היה את המנדט לטפל בהם ובחשבונות הבנק שלהם. לדברי הסנגור, מכוח עיקרון האחידות בענישה יש להביא בחשבון בגזירת דינו של הנאשם את העונשים שהושתו על אתי לוי. בהקשר זה הפנה הסנגור לע"פ 2580/14 **חסן נ' מדינת ישראל** [23.9.14]. הסנגור הוסיף וטען כי אין מקום לקבל את ההצדקות שסיפקה המאשימה להבחנה שאותה היא מבקשת לבצע בין עונשה של אתי לוי ובין העונש שלו היא עותרת בעניינו של הנאשם. לדבריו, החקירה בעניינו של הנאשם התנהלה ברשלנות ואין מקום להטיל עונש חמור במיוחד על הנאשם שעה שאתי לוי קיבלה עונש מקל. נטען כי הגם שבית המשפט לא מצא לנכון לזכות את הנאשם מטעם זה בגדר טענה לאכיפה בררנית, ראוי כי בית המשפט יתחשב בטענות אלה של הגנה מן הצדק בגזירת עונשו של הנאשם.

21. לעניין מדיניות הענישה הנוהגת טען הסנגור כי אין ללמוד דבר מאסופת הפסיקה שהגישה המאשימה, באשר היא אינה רלוונטית לענייננו ונוגעת לעבירות שבוצעו בנסיבות חמורות יותר ונאשמים בעלי עבר פלילי מכביד. תחת זאת הגיש הסנגור אסופת פסיקה המתמקדת בטיעונים שעניינם חלוקה הזמן. אתייחס לפסיקה שהגישה ההגנה בהמשך.

22. ההגנה עתרה לקבוע מתחם ענישה שנע בין מאסר שניתן לנשיאה בעבודות שירות למאסר בן 24 חודשים.

23. הסנגור העלה טיעונים נוספים שעניינם אומנם בדרך כלל נסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה, אך לדבריו, במקרה דנן יש להתייחס לאותם שיקולים גם לצורך קביעת המתחם עצמו ולא רק לצורך קביעת מיקומו של הנאשם בתוך המתחם. כך, לשיטתו, אם המתחם מתחיל בעבודות שירות עד שנתיים כאשר מדובר באדם צעיר, שעבר את העבירות לאחרונה, אזי במקרה שלנו, ההצטברות של טענות לגבי השיהיו וגילו של הנאשם, המובילים לכך שצריך היום להטיל עונש על אדם שקרוב לגיל 70 בגין עבירות שבוצעו לפני עשור עד עשור וחצי, בנוסף לחקירה רשלנית - כל

הנימוקים הללו צריכים להביא לרף ענישה נמוך באופן משמעותי.

24. בא כוח הנאשם התייחס לשיקולים השונים הרלוונטיים לקביעת העונש בתוך המתחם: הסנגור הדגיש גם בעניין זה, כי בגזירת דינו של הנאשם יש לשקול באופן משמעותי את חלופת הזמן שעבר מביצוע העבירות בשנים 2005-2009. כפי שנאמר, הנאשם בן 68 ונדרש לתת את הדין על עבירות שבוצעו לפני 11-16 שנים לאחר ניהול הליך משפטי שהתנהל במשך שנים ארוכות, כאשר הנאשם מצוי תחת עינוי דין. על אף שיתוף הפעולה של הנאשם ומיעוט החשודים והעדים בתיק, כתב האישום הוגש רק ביוני 2015, כאשר כל אותן שנים היה הנאשם נתון במתח רב וחוסר וודאות, ופרק הזמן הארוך נתן אותותיו בנאשם ובמשפחתו, בהיבטים כלכליים ונפשיים. הסנגור הפנה בעניין זה לת"פ (מחוזי-תל-אביב) 31235-05-16 **מדינת ישראל נ' חדד** [30.11.20], פסקה 28 וההפניות שם. לדבריו, יש ללמוד מפסק הדין האמור, שהשנים הרבות שחולפות מהוות שיקול משמעותי בגזירת דינו של הנאשם ויש קושי אינהרנטי בהענשת אדם בחלוף שנים רבות מיום ביצוע מעשיו, ולעיתים הימשכות ההליכים עצמם, הם בגדר עינוי דין לנאשם.

עוד התייחס הסנגור להתנהלות רשויות אכיפת החוק, ולהליך החקירתי שלשיטתו היה רשלני באופן יוצא דופן וחריג. הליך החקירה הושלם בחלקו, טיפין טיפין, תוך כדי שמיעת העדויות, ונתונים ועובדות התבררו תוך כדי התנהלות המשפט באופן שגרם עוול מבחינת יכולתו של נאשם להתגונן בהליך.

הסנגור עמד על נסיבותיו האישיות של הנאשם המצדיקות אף הן לשיטתו את מיקומו של הנאשם ברף התחתון של המתחם: הנאשם בן 68 ואב ל-6 בנים בגילאים 26-45. ב"כ הנאשם, ציין בין היתר, את האסון שאירע בחייו של הנאשם עם מותה בטרם עת של אשתו הראשונה, ואת התפרקות משפחתו וגירושו מאשתו השנייה לאחר קריסת עסקיו. מדובר באדם שעדי האופי סיפרו לגביו שבכל מסגרות חייו ולכל אורך חייו עזר וסייע לאנשים, מגיל צעיר ועד היום. לא מדובר באדם שביצע את העבירות מתוך תאוות בצע. וצריך לראות את ההרשעה ככשל מתוחם בזמן שמנוגד באופן מובהק לתרומה מתמשכת של הנאשם לאורך חייו. הוא נעדר עבר פלילי.

באשר לנטילת האחריות של הנאשם על מעשיו, הנאשם ניהל את המשפט ונלחם על חפותו לפי תפיסתו. בא כוח הנאשם התייחס לשיתוף הפעולה של הנאשם לאורך הדרכ: הנאשם הגיע לכל החקירות, מסר גרסאות וסיפק מסמכים. הגם שהנאשם קיבל עצה מעורך דינו (דאז) לשתוק בחקירתו, הוא כן השיב בחלק מהחקירות ונתן תשובות. בעניין זה הסביר ב"כ הנאשם כי בדיעבד, הוא סבור שאילו נתן הנאשם תשובות, חלף שמירה על שתיקה (כפי שיעץ לו עורך דינו דאז), כתב האישום היה מצומצם יותר, ואולי עניינה של אתי לוי היה מתבהר. לדבריו, השתיקה החלקית הזו היא לא אמתלה להתלות בה היום.

25. לטענת ההגנה, הטענות המשמעותיות האלה צריכות להשפיע על עצם קביעת מתחם הענישה, ולחלופין לסטיה לקולה מהמתחם. בהתאם, טען הסנגור, כי במכלול הנסיבות יש לגזור על הנאשם עונש ברף הנמוך של המתחם, להימנע מהטלת עונש מאסר מאחורי סורג ובריה, ולהטיל על הנאשם עונש של עבודות שירות וקנס מידתי, בהתחשב במצבו הכלכלי.

דבר הנאשם

26. הנאשם בדברו האחרון תיאר את תחושותיו וסיפר על סבלו בעקבות ניהול ההליך המשפטי. בהתייחסו לאישומים

נגדו אמר שהוא אומנם קיבל כספים, אך שילם אותם חזרה למערכת: הוא שילם משכורות ובגין עבודות; הוא חי בצניעות וכל שעשה עשה בשביל אחרים. לדבריו: "יכול להיות שבתוך הסיפור הזה, נוצר סיפור נוסף של הסיפור של ההרשעה בדין", והוא מצטער על מה שקרה. הוא הסביר כי למרות שנחשב אדם אינטליגנטי, הנפילות הכלכליות שלו התרחשו בגלל שהאמין באנשים ואלה ברחו עם הכסף. כך גם האמין באתי לוי. כעת הוא מצטער שלא בדק ותיחקר, שכן אילו עשה כן, לא היה במצב שבו הוא נמצא כיום, כששמו יוצא "לדיראון עולם", כך לדבריו. עוד הוסיף: "אני מקווה שהובנתי נכון: אני מצטער על הדברים שיש לי חלק בהם".

דין והכרעה

אירוע אחד או מספר אירועים?

27. הצדדים נחלקו בשאלת מספר האירועים שבהם עוסקת הכרעת הדין, כמפורט בטיעוניהם לעיל. האם עסקין במספר עבירות שבוצעו בגדר אירוע אחד, שאז יש לקבוע מתחם ענישה אחד, או שמא עסקין במספר עבירות שבוצעו בגדר מספר אירועים, שאז יש לקבוע מתחם לכל אירוע ולהחליט האם ייקבעו עונשים נפרדים (והאם אלה יוטלו במצטבר או בחפיפה), או שמא לקבוע עונש כולל? ההלכות בעניין זה ידועות: יש להעניק ביטוי עונשי לכל מעשה שהנאשם הורשע בו, ולשם בחינת השאלה אם יש לראות בעבירות שונות "אותו מעשה" פותחו בפסיקה שני מבחני-עזר עיקריים: המבחן ה"צורני-עובדתי", שבוחן אם העבירות משקפות פעולות שניתן להפריד ביניהן; והמבחן ה"מהותי-מוסרי", שבוחן בעיקר את האינטרס של קורבן העבירה ואת הערכים החברתיים שנפגעו (ע"פ 4039/19 **נחמני נ' מדינת ישראל** [17.3.21], פסקה 92 מפי כבוד השופט עמית). את החלוקה לאירועים עורכים לפי מבחן "הקשר ההדוק" בין המעשים (סעיף 40(ג) לחוק העונשין; עניין **ג'אבר**).

בהתחשב במבחנים האמורים, וגם בהערות שנכתבו לאחרונה בע"פ 5617/19 **פלוני נ' מדינת ישראל** [26.8.21], פסקאות 21-18 בפסק דינו של כבוד השופט אלרון, אני סבורה כי יש להפריד בין האישום הראשון והשני מצד אחד, לאישום השלישי מצד שני, ולקבוע כי מדובר בשני אירועים שונים, שכל אחד כולל מספר עבירות. לפיכך יש לקבוע לגבי כל אחד משני אלה מתחם נפרד. עבירות המרמה שבהן הורשעו הנאשמים במסגרת האישום הראשון הן עבירות שונות במהותן ובמאפייניהן מהעבירות שבהן הורשע הנאשם במסגרת האישום השלישי, ולמעט סמיכות הזמנים בביצוען - אין קשר של ממש בין העבירות הללו. גם מושאי המרמה באישום הראשון לעומת האישום השלישי שונים, ואין ביניהם קשר. מצד שני, עבירת הלבנת ההון שבאישום השני שזורה בעבירות המרמה שבאישום הראשון ומהווה המשך ישיר להן, ועל כן באישום הראשון והשני מדובר לטעמי באירוע אחד, הכולל מספר עבירות.

אשר לעתירת המאשימה לראות בכל חסוי שרומה בגדר האישום הראשון משום אירוע נפרד: אף שיש מקרים שבהם נקבע כי כאשר מדובר בריבוי קורבנות, יש הצדקה לקבוע אירוע נפרד בגין כל קורבן (ראו, למשל, ע"פ 2454/18 **שיינברג נ' מדינת ישראל**, [2.12.18, תוקן 6.12.18] **עניין שיינברג**), פסקה 6 לפסק דינו של כבוד השופט שטיין), במקרה זה אין הדבר מוצדק, לדעתי. אופן הוצאת הכספים בכל המקרים הייתה דומה למדי. המעשים היו שיטתיים, ודומה שלרוב הם נעשו באופן רנדומלי כלפי חסוי זה או אחר, על-פי ההזדמנויות שניקרו בדרך, ומבלי שהייתה היכרות בין הנאשמים לחסויים. עובדה אחרונה זו חשובה במיוחד, ומבדילה בין ענייננו לבין פסקי הדין בעניין **אברהם** ובעניין **בר שירה**, שאליהם הפנתה המאשימה: התנהלות הנאשם כאן לא נעשתה באופן נפרד מול כל חסוי וחסוי, ולא היה קשר ישיר בינו ובין החסויים. מעשי המרמה נעשו כלפי הקורבנות בעקיפין, באמצעות הונאת העמותה. הנאשם לא הציג מצגים כאלה או אחרים לכל אחד מהחסויים, אלא התנהל רק מול אתי לוי והעמותה. נוסף על כך, מחשבות כל החסויים הוצאו כספים במרמה בגין שעות חונכות שלא ניתנו, אף כי יש חסויים שמחשבותיהם גם הוצאו כספים במרמה

באמצעות מצגים מסוגים נוספים. מחשבונה של ק.א, למשל, הוצאו גם כספים במרמה בגין חלקת הקבר; מחשבונותיהם של כ.א, ב.ש, ג.ג ו-ר.ק הוצאו במרמה גם כספים בגין טיפולי שיניים. גם הסכומים שנגבו במרמה מחשבונות כל חסוי - שונים (ועל כן, אילו הלכנו לשיטת המאשימה, לא ברור מדוע לא לקבוע מתחם שונה לגבי כל חסוי וחסוי, בהתחשב בהבדלים אלה). ואולם לדידי, אין בהבדלים אלה כדי להצדיק קביעת אירוע שונה בגין כל חסוי. לגישתי מדובר באירוע אחד, מרובה עבירות ומרובה קורבנות, וריבוי זה ישפיע על קביעת המתחם. אוסיף, כי גם לשיטת המאשימה יש לקבוע בסופו של יום עונש כולל בגין כלל האישום הראשון (כפי שנעשה בעניין **אברהם ובעניין בר שירה**), ביחד עם האישום השני, וכבר נפסק שבמקרים כגון אלה, אין משמעות מעשית רבה לשאלה אם מדובר באירוע אחד או מספר אירועים. כפי שנקבע, "הסיווג לאירועים נועד לתכלית פונקציונלית, ככלי עזר בידי בית המשפט הגוזר את הדין... ממילא במישור המהותי מוטל על בית משפט הקובע מתחם עונש לשקול את מספר המעשים ואת חומרתם, אף אם הם סווגו כחלק מאירוע עברייני אחד" (ע"פ 6888/17 **שירזי נ' מדינת ישראל** [10.12.18]), פסקה 14 לפסק דינו של כבוד השופט פוגלמן וגם עניין **שיינברג**, פסקה 20 לפסק דינו של כבוד השופט פוגלמן).

קביעת מתחם העונש לאישום הראשון והשני

28. אני מסכימה עם הניתוח שערכה המאשימה לעניין הערכים המוגנים שנפגעו, כפי שצינתי לעיל בהרחבה, ועל כן לא אחזור על הדברים. מידת הפגיעה בערכים המוגנים היא ממשית ואין להקל בה ראש, וזאת, בין היתר, בשל ריבוי הנפגעים וטיבם. מלבד הפגיעה במוסדות השלטון כגון מוסד האפוטרופסות, מדובר גם בקורבנות בשר ודם, שהם, בהיותם חסויים על-פי דין, קורבנות חלשים שדורשים הגנה יתרה.

נסיבות הקשורות בביצוע העבירה

29. העבירות בוצעו לאחר תכנון, ונעשו מעשי הכנה שמטרתם להסוות ולרמות, תוך שימוש במסמכים מזויפים ושינוי פרטים לצרכי המרמה.

30. חלקם של הנאשמים בביצוע העבירה מושא האישום הראשון היה חלק מרכזי ועיקרי, ועל-פי הראיות שהוצגו לפניי הם גם היחידים שהזרימו כסף לכיסיהם ונהנו מפירות העבירות. עם זאת, אין להתעלם מכך שמי שאפשרה לנאשמים לבצע את העבירות, לכל הפחות בהתנהלות הרשלנית, המפוזרת והקלוקלת בניהול העמותה, היא אתי לוי, שעמדה בראש העמותה ושמונתה בצו של בית המשפט לשמש כאפוטרופסית לחסויים. הנאשמים ניצלו את התנהלותה האמורה של אתי לוי, שבגינה היא הורשעה בהפרת אמונים, כדי להוציא באמצעותה כספים במרמה. למרות השוני בהתנהלות הפלילית, בפירות שהניבה למבצעה ובהרשעה (שאלה חמורים יותר אצל הנאשמים), השוני באחריות לכספי החסויים (שהייתה מונחת בעיקר לפתחה של אתי לוי) ובאחריות הציבורית, מחייב לדעתי הגעה למסקנה שחלקה של לוי בביצוע העבירות מושא האישום הראשון, דומה לזה של הנאשמים. עם זאת, **חשוב לזכור כי באירוע הראשון, שבו אנו דנים כעת, ביצע הנאשם - בשונה מאתי לוי - גם עבירה של הלבנת הון**, עבירה שחומרתה ידועה, ועולה גם מהעונש הקבוע לצידה (עשר שנות מאסר).

31. אשר לנזקים שנגרמו בעקבות העבירות מושא האישום הראשון והשני: לחסויים נגרם הן נזק ממשי, ממנוי, שניתן לכימות, קרי: אובדן הכספים הנזכרים בהכרעת הדין, אשר נשללו מחשבונותיהם, הן נזק שאינו ממנוי ואינו ניתן לכימות, בכך שלא קיבלו את כל השירותים שהגיעו להם (וששילמו עבורם), שירותים שהתבטאו בזמן ובתשומת לב, שלהם הם נזקקו. נגרמו גם נזקים למוסדות השלטון: הן למוסד האפוטרופסות, בשל הפגיעה בתפקודו וביכולת לתת בו אופן

מוחלט, הן למערכת הפיננסית בשל עבירת הלבנת ההון, גם אם פגיעה אחרונה זו הייתה בשיעור כספי לא מאוד גבוה.

ההגנה ביקשה להאיר את העובדה שבגדר תפקידיהם בנושא החסויים, הנאשמים פעלו גם בצורה חיובית, והסנגור הפנה, למשל, לעדותו של מי שטיפל בחסוי ש.מ., **ודים רזניקוב**, שהרעיף שבחים על הנאשם ופועלו עבור ש.מ. במסגרת ביצוע השיפוצים. התייחסתי לדברים בפסקה 114 להכרעת הדין. לצערי, קשה לקבל טיעון שלפיו יש לזקוף לזכות הנאשם את העובדה שלא כל פועלו בנושא החסויים היה מרמתי, או - בלשון ההגנה - "לא הכול היה פיקטיבי". ראשית אציין, כי הנאשמים זוכו מפריט האישום שמתייחס לשיפוצים בביתו של ש.מ. (בשל קשיים בחקירה), אך גם שם ציינתי שקיימים סימני שאלה, קשיים ותהיות סביב פועלו של הנאשם בעניין זה, אלא שלא די באלה לצורך הרשעה בפלילים. שנית, מצופה היה שהנאשמים יתנו שירות טוב, מלא והגון לכל החסויים, בכל פועלם, והעובדה שכך היה בחלק מהמקרים לא יכולה להיזקק לזכותם.

32. הסיבות שהביאו את הנאשמים לבצע את העבירות: ההגנה טענה שהעבירות כולן בוצעו על רקע מצוקה שאליה נקלעו הנאשמים. המפעל שבו התנהלו עסקיהם נשרף, הנאשם פשט את הרגל ומשפחתו התפרקה. המאשימה טענה שעסקינן בתאווה בצע. כך או כך, המניע לביצוע העבירות היה כספי, להיטיב את מצבם של הנאשמים על גבם של חסויים חסרי ישע, תוך הסתרת המעשים ממי שצריך היה לפקח עליהם והסתרת הפירות מהשלטונות.

מדיניות הענישה הנוהגת לגבי האישום הראשון והשני

33. המאשימה הפנתה למספר פסקי דין לעניין המתחמים והעונש, שאליהם אתייחס להלן. ההגנה הפנתה לפסיקה בעיקר בנושא השפעת השיהוי על העונש, בעיקר בעבירות "צווארון לבן" (למשל - ע"פ 2848/90 **אסא נ' מדינת ישראל**, פ"ד מד(4), 837 [1990]; ת"פ (מחוזי תל-אביב) 66313-12-15 **מדינת ישראל נ' עליאש** [29.7.20]; ת"פ 31235-05-16 (מחוזי תל-אביב) **מדינת ישראל נ' חדד** [30.11.20], ועוד), וגם לכך אתייחס.

פסיקה שאליה הפנתה המאשימה:

ע"פ 5809/19 **תמר בן אלי נ' מדינת ישראל** [20.1.20] [עניין **בן אלי**] - המערערת הורשעה בבית המשפט המחוזי על-פי הודאתה במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של גניבה בידי מורשה (ריבוי עבירות) ובעבירה של שבועת שקר. המערערת, עורכת דין ששימשה כאפוטרופסית על חסויים, גנבה מארבעה מהם כספים בהיקף כולל של כ-553,000 ₪ והשתמשה בהם לצרכיה האישיים. בית המשפט המחוזי קבע כי מתחם הענישה בעבירות הגניבה בידי מורשה נע בין 3 שנות מאסר ל-5 שנות מאסר, מתחם הענישה בעבירת שבועת השקר (בית המשפט המחוזי כתב "עדות שקר", אך ההרשעה הייתה בשבועת שקר - מ.ב.נ) נע בין מאסר על תנאי למאסר בפועל של מספר חודשים, אשר ככלל יינשאו בדרך של עבודות שירות, וכי יש למקם את עונשה של המערערת בשליש התחתון של המתחם. בהתאם גזר בית המשפט על המערערת עונש כולל בגין כל העבירות של 42 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי ופיצוי למתלוננים בסך 553,000 ₪. בית המשפט העליון בערעור קבע כי מעשיה של המערערת חמורים ולא נפלה טעות בגזר דינו של בית המשפט המחוזי. עם זאת, לאור תסקירי שירות המבחן וחוות דעת פסיכיאטרית שהוגשה בעניינה של המערערת, הפחית בין המשפט העליון שישה חודשי מאסר מעונשה, כך שחלף 42 חודשי מאסר בפועל, הועמד עונש המאסר על 36 חודשים. יתר רכיבי גזר הדין נותרו על כנם. מאפיינים לקולה בענייננו לעומת עניין **בן אלי**: בענייננו אין מדובר באפוטרופסית עצמה, אלא בנותן שירותים לעמותה; בענייננו ההרשעה אינה בגניבה בידי מורשה (שהעונש בצידה שבע שנות מאסר) אלא בקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות (שהעונש בצידה חמש שנות מאסר); הסכום המוכח בענייננו

הוא כמחצית מהסכום בעניין בן אלי. מאפיינים לחומרה בעניינו לעומת עניין בן אלי: בעניינו יש עבירה נוספת של הלבנת הון, לגבי סך של 57,000 ₪; מספר הקרובות בעניינו גדול יותר מעניין בן אלי. עוד יש לקחת בחשבון שבן אלי, שלא כבעניינו, הורשעה על-פי הודאתה, במסגרת הסדר טיעון, ועל כן זכתה להקלה שממנה לא יכול הנאשם בעניינו ליהנות.

ע"פ 5115/12 **מדינת ישראל נ' ירדנה נילמן** [10.6.2013] [עניין **נילמן**] - בית המשפט העליון קיבל את ערעור המדינה והחמיר את עונש המאסר בפועל שהושת על המשיבה, עורכת דין ששימשה כאפוטרופסית של חסויים, בגין הרשעתה במסגרת הסדר טיעון בעבירות גניבה ביד מורשה בסך כולל של כ-7.25 מיליון ₪, כך שיעמוד על **9 שנות מאסר** (חלף 7.5 שנים). זאת, לנוכח עוצמת המעשים, מיהות הקרובות, והרתעה מניצול חולשתו התהומית המובנית של חסוי על-ידי אפוטרופוס. עניינה של הפרשה בעבירות רבות של גניבה ביד מורשה בצוותא חדא, זיוף בנסיבות מחמירות ושימוש במסמך מזויף שבוצעו על-ידי נילמן, עורכת דין במקצועה, שמונתה על-ידי בתי המשפט לענייני משפחה כאפוטרופסית של חסויים רבים, בצוותא עם בן זוגה ועובדת נוספת. בית המשפט העליון, כשהחליט להחמיר בעונש, הדגיש את מיהות הקרובות, וכדבריו - היות המשיבה "גיבורה על חלשים", על מי שתפקידה היה להגן עליהם ולדאוג לרווחתם, שהם לא יכלו לדאוג לה בעצמם, ותחת זאת דאגה לכיסה. מקרה זה חמור מעניינו גם בהיקפו, גם בטיב הקשר (היחסים המשפטיים) בין נילמן לנפגעים וגם בעבירות שבהן הורשעה נילמן. עניינו חמור יותר בשל צירוף עבירת הלבנת ההון. וגם בעניין **נילמן**, שלא כבעניינו, הורשעה הנאשמת על-פי הודאתה, במסגרת הסדר טיעון.

ע"פ 1091/09 **אסולין נ' מדינת ישראל** [12.4.10] - המערער, הורשע על-פי הודאתו בשורה של עבירות מרמה והונאה (לרבות קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, שידול והתחזות לאחר, שימוש במסמך מזויף ועוד), ונדון לעונש 7 שנות מאסר בפועל, 12 חודשי מאסר על תנאי, ופיצוי למתלונן בסכום של 19,000 ₪. המערער הוציא במרמה בנסיבות מחמירות סכום של 400,000 ₪ מקשיש בן 95, שסבל מליקוי ראייה, שבו טיפל המערער במסגרת עבודתו בעמותת "משגב לקשיש". בית המשפט המחוזי קבע בגזר הדין כי מדובר בהתנהלות קרת רוח ומתמשכת, המכוונת כולה לנצל ולעשוק קשיש ערירי, גלמוד ותלוי באחרים. המערער פעל בצורה מתוכננת לנתק את הקשיש מכל תקשורת חיצונית. לצד הדברים האמורים, סקר בית המשפט את עברו הפלילי המכביד של הנאשם, שנמשך לאורך שנים וכלל עבירות רכוש ואלימות, והנאשם אף ריצה עונשי מאסר לתקופות ממושכות. בית המשפט העליון בערעור קבע כי עסקינן במקרה בעל חומרה מוסרית מיוחדת המצדיק ענישה מחמירה ואילולא הנסיבות המחמירות המיוחדות הללו, היה המערער נדון לעונש ברמה נמוכה יותר. עם זאת הוסיף כי בשקלול הענישה המקובלת בעבירות זיוף ומרמה, לאחר שהוסר מהן הרכיב האלים של חטיפה, עם הרכיבים המחמירים הקשים, יש מקום להקל בעונשו במקצת, משיקולי מתחם הענישה, ולהעמידו על **6 שנות מאסר בפועל** ולהעמיד את המאסר על תנאי על 18 חודשים במקום 12 חודשים. הפיצוי נותר על כנו.

ע"פ 11791/04 **משה אפלבוים נ' מדינת ישראל**, [29.5.06] - המערערים הורשעו לאחר ניהול הוכחות בעבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות וכן בעבירה של גניבה ביד מורשה. מערער 2 הורשע בעבירות נוספות של זיוף מסמך בכוונה לקבל דבר בנסיבות מחמירות ובקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות. המערערים הקימו עמותה והציגו מצג שווא בדבר גיוס כספים לפליטים, אך בפועל שימשה העמותה לביצוע התרמות שווא וגניבת כספים בסך כולל של כ-500,000 ₪. המערערים נדונו ל-4 מאסר, והושת עליהם קנס בסך 50,000 ₪. בגין האישום השני נגזרו על המערער 2 3 חודשי מאסר בפועל. בית המשפט המחוזי ציין כי עונש זה משקף הקלה מחמת מצבם הבריאותי. בית המשפט העליון דחה את הערעור וקבע כי בית המשפט המחוזי הביא בחשבון את כלל השיקולים הרלוונטיים ובכלל זה הרקע האישי וחלוף הזמן (כחמש שנים), ולא החמיר עם המערערים, ומשכך לא מצא מקום להתערב בגזר הדין.

ת"פ (מחוזי תל-אביב) 45253-03-11 **מדינת ישראל נ' בר שירה** [21.5.17] [עניין **בר שירה**] - בית המשפט המחוזי הרשיע מספר נאשמים לאחר ניהול הוכחות בביצוע שורת מעשי מרמה. כתב האישום ייחס לנאשם 1 שרשרת עבירות מרמה שביצע לעתים בשיתוף פעולה עם נאשמים אחרים, על-ידי כך שהציג עצמו כמי שמתרים כספים למטרות נעלות (מאבק לשחרור גלעד שליט משבוי, פעילות לעידוד מצב הרוח של נפגעי דליקת הכרמל ושיקום נזקיהם, הפגת לחץ נפשי מילדי שדרות המופגזת) או כמי שבאפשרותו לגייס סכומי כסף גדולים, בתמורה לתשלום עמלות שונות. בפועל, שלשל נאשם 1 את הכספים הרבים שאסף לכיסו, ועשה בהם למטרותיו. בגין כל אחד מהאישומים נקבע מתחם ענישה, אשר נעו בין 6 חודשי מאסר ועד שנתיים וחצי מאסר ברף התחתון, לבין 24 חודשי מאסר ועד שש וחצי שנות מאסר ברף העליון. בית המשפט קבע כי הפרשה חמורה בכל קנה מידה אפשרי ביחס לאופן המרמה, לסכומי המרמה, לטיב הפרת האמון, לפגיעה בקורבנות העבירה ולפעילות המשותפת של חלק מהנאשמים (בחלק מהאישומים). בית המשפט קבע כי הגם שיש לקבוע מתחמי ענישה שונים לכל אחד מהאישומים, יש להטיל על כל אחד מהנאשמים עונש כולל בגין מעשי המרמה, שכן בסופו של יום מדובר בשרשרת מעשי מרמה בעלי מאפיינים דומים. בהתחשב במכלול השיקולים נידון נאשם 1 ל-9 שנות מאסר בפועל והופעל מאסר מותנה בן 12 חודשים באופן מצטבר, והוטלו עונשים נלווים. נאשם 3, שהורשע במסגרת אותה פרשה בשני אישומים בעבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, נידון ל-24 חודשי מאסר בפועל, ועונשים נלווים. נאשם 1 חזר בו מערעור שהגיש לבית המשפט העליון על הכרעת הדין, ובהתייחס לעונש קבע בית המשפט העליון כי לנוכח מצבו הרפואי של נאשם 1 וההתפתחויות שאירעו מאז ניתן גזר הדין, שנת המאסר המותנה שהפעיל בית המשפט המחוזי במצטבר, תופעל בחופף, וכן תופחת חצי שנה מגזר הדין, כך שסך הכל יעמוד המאסר בפועל על 8.5 שנות מאסר. יתר הוראות גזר הדין נשארו על כן (ע"פ 4657/17 **בר שירה נ' מדינת ישראל** [19.12.18]). אתיחס להשוואה בין עניין **בר שירה** לענייננו בהמשך.

ת"פ (מחוזי תל-אביב) 23999-01-14 **מדינת ישראל נ' יעקב חי נומה**, [15.6.14] - בית המשפט המחוזי גזר את דינו של נאשם, שהורשע על-פי הודאתו, במסגרת הסדר טיעון, בעבירות קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות (ריבוי עבירות); עבירות לפי פקודת הפש"ר; שבועת שקר ושיבוש מהלכי משפט. הנאשם, בהיותו פושט רגל, ביצע במהלך כשמונה חודשים מסכת של מעשי מרמה וניצול כלפי קשישה, קיבל ממנה סך של כ-760,000 ₪ ומכר את דירתה, נוסף על עבירות לפי פקודת הפש"ר, הקשורות לדיווחי כזב ולהפרת חובות הדיווח שהיו מוטלות עליו בהיותו פושט רגל - הן כלפי הנאמן והן כלפי כונס הנכסים הרשמי (כולל הגשת תצהיר שיקרי לבית המשפט). בית המשפט קבע כי מתחם העונש ההולם בגין כלל עבירות קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות נע בין 4 ל-7 שנות מאסר, וביחס ליתר העבירות, לרבות שבועת השקר ושיבוש הליכי משפט, מתחם כולל אחד שנע בין 6 ל-18 חודשי מאסר. לאור מכלול הנתונים והשיקולים, בכלל זה מצבו הבריאותי המורכב והקשה, נידון הנאשם ל-5 שנות מאסר בפועל, מתוכן 3.5 חודשים בחופף לעונש מאסר שאותו נשא אותה עת; כן נפסקו עונשים נלווים, לרבות פיצוי למתלוננת בסך 760,000 ₪ ומכירת רכבו של הנאשם לטובת הפיצוי. הנאשם חזר בו מערעור שהגיש לבית המשפט העליון (ע"פ 5834/14 [6.7.15]).

34. פסקי הדין שהציגה המאשימה רלוונטיים לענייננו כקנה מידה מסוים, וקשה אכן למצוא מקרים דומים באופן מלא. נקודות הדמיון העיקריות נמצאות בכך שבמרבית המקרים נפגעי העבירה היו קשישים או חסרי ישע. מצד אחר, בניגוד למקרים הנ"ל, שבהם הנאשמים התנהלו ישירות מול המרומים, שלהם חבו חובות אמון, התנהלות הנאשם כאן נעשתה מול אתי לוי, שהיא זו אשר קיבלה את המינוי מטעם בית המשפט לענייני משפחה והייתה אחראית על החסויים, והיא זו שניהלה קשר ישיר מול החסויים. הנאשם בענייננו לא היה בעל תפקיד רשמי שמתוקפו היה אחראי על החסויים, והנאשם לא הציג מצגים כאלה או אחרים כלפי כל אחד מהחסויים.

35. נוסף על הפסיקה שהציגה המאשימה, ניתן ללמוד על מדיניות הענישה מפסקי הדין שלהלן:

o רע"פ 6142/20 **גילה נפתלין נ' מדינת ישראל** [21.9.20] - המערערת הורשעה בבית משפט השלום, על-פי הודאתה במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של זיוף, שימוש במסמך מזויף, קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, שבועת שקר וגניבה בידי מורשה. על-פי האישום הראשון, המערערת קשרה קשר עם אחר לזיוף צוואתה של אחת מלקוחותיה שנפטרה, על מנת לזכות בנכסי המקרקעין של המנוחה וכן לזכות את ילדיה וילדיהם של שכני המנוחה בנכסי המיטלטלין. לאחר זיוף הצוואה, ובמסגרת הליכי הצוואה הגישה לבית המשפט מסמכים מזויפים ותצהירי שקר. על-פי האישום השני, השלישי והרביעי, נטלה המערערת בשלושה מקרים שונים ובלתי קשורים זה לזה כספים שהופקדו בחשבונות נאמנות על-ידי לקוחות שהיא ייצגה (בסך כולל של \$ 300,000 ועוד כ-40,000 ₪), תוך עשיית מצג כוזב כי הכספים מצויים עדיין בחשבון הנאמנות. בית משפט השלום קבע כי יש לקבוע מתחם עונש נפרד לכל אחד ואחד מהאישומים שבהם הורשעה הנאשמת. לגבי האישום הראשון נקבע מתחם שנע בין 18 חודשי מאסר ל-4 שנות מאסר, ולגבי יתר האישומים נקבעו שלושה מתחמים אשר נעו בין 9 חודשי מאסר (שיכול שיינשאו, בחלק מהמקרים, בעבודות שירות) ברף התחתון, לבין 18 חודשי מאסר ועד 24 חודשי מאסר ברף העליון. במכלול השיקולים נגזר על המערערת עונש כולל לכלל העבירות של 24 חודשי מאסר בפועל ועונשים נלווים, לרבות פיצוי לכל אחד מנפגעי העבירה. בית המשפט התחשב לקולה, בין יתר השיקולים, בחלוף הזמן מאז מועד ביצוע העבירות (כ-8 שנים עד הגשת כתב האישום וכעשר שנים עד הכרעת הדין) ובשיהוי מצד רשויות התביעה בהגשת כתב האישום (כ-6 שנים לאחר פתיחת החקירה). ערעורה של הנאשמת לבית המשפט המחוזי נדחה ובית המשפט העליון דחה את בקשת רשות הערעור, כשהוא מדגיש את הצורך בהחמרת הענישה בעבירת הזיוף והמרמה. כך, ביתר שאת, במקרים מעין זה שבו המערערת ניצלה את מקצועה כעורכת דין ואת יחסי האמון עם לקוחותיה. עניין זה חמור מענייננו הן לנוכח הסכומים שבהם מדובר, הן מאחר שההרשעה היא, בין היתר, בעבירות גניבה בידי מורשה. מצד שני, בשונה מענייננו, מדובר היה במי שהודתה במעשיה, הביעה חרטה ונכונות לפצות את הקורבנות, לא היה עניין של הלבנת הון ונלקחה בחשבון עובדת היותה אם לשבעה ילדים, רובם קטינים.

o עניין **בר שירה** - המאשימה הפנתה לגזר דין זה ולמרות שבטיעוניה התייחסה לעונש הסופי, גם ציינה כי האישום הרלוונטי הוא האישום הראשון. אכן, מצאתי שקיים דמיון בין האישום הראשון שיוחס לנאשם 1 שם (רון בר שירה) לענייננו, ובין עניינו של נאשם 3 (שלמה מור), שהואשם בשני אישומים אחרים, לענייננו. מאחר שבית המשפט המחוזי בתל-אביב (כבוד השופט בני שגיא) קבע מתחמי ענישה נפרדים לכל אישום, ניתן להשתמש בחלק מקביעותיו ולהשוותם לעניין שלפניי.

בהתייחס לאישום הראשון קבע בית המשפט כי נאשם 1 הצליח לגייס כספים מחמישה עשר גורמים שונים אשר תרמו סכום כולל של 234,320 ₪, שאותו העביר לחשבונו. פרט לכך, ניסה נאשם 1 לשדל שלושה גורמים נוספים לתרום, אך ניסיונות אלה לא צלחו בשל חשדות שהתעוררו בקרב אותם גורמים. נוסף על כך, נאשם 1 קיבל לידי חשבוניות פיקטיביות בהן נכתב במרמה עבור מה הונפקו. נאשם 1 הוסיף את הספרה 0 פעם או פעמיים מימין לסכום של חלק מהחשבוניות וכך שיקפו החשבוניות סכום גדול יותר. בסיכומי של דבר עשה נאשם 1 שימוש בסכום של כ-80,000 ₪ למטרות מטה שליט, וקיבל לידי 154,320 ₪ במרמה בנסיבות מחמירות, תוך זיוף חשבוניות והלבנת הון. בית המשפט קבע, בשים לב למורכבות פעולות המרמה, לאופיין הנלווה, לעבירות המס והלבנת ההון ולנזק שנגרם, מתחם עונש שנע בין 2.5 שנות מאסר ועד 6.5 שנות מאסר.

אשר לנאשם 3 - הוא הורשע במסגרת שני אישומים שיוחסו לו בשתי עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות

מחמירות (אישומים 6 ו-15). לפי האישום האחד בעניינו, נאשם 3 הציג במרמה מצג שווא באשר ליכולתו לגייס, ביחד עם נאשם 1, תרומות של מיליוני דולרים כל שנה, בתמורה לסכומי כסף שנועדו כביכול לכיסוי הוצאות ולתשלום למתווכים. בעקבות מעשים אלה קיבלו לידיהם נאשם 3 יחד עם נאשם 1 סכומי כסף אשר הצטברו לסך של \$150,000, מבלי שהשיגו כל תרומה (בניגוד למצגים שהציגו). בהתייחס לאישום זה קבע בית המשפט לנאשם 1 מתחם ענישה שנע בין 18 חודשי מאסר ל-5 שנות מאסר, ואילו לנאשם 3, אשר הוגדר כשותף משני, מתחם ענישה שנע בין שנת מאסר ל-4 שנות מאסר. לפי האישום הנוסף, נאשם 3 התחפש לחרדי והציג מצג שווא שלפיו בכוחו של נאשם 1 לגייס תרומות בסך 1.5 מיליון דולר בתמורה לקבלת תשלום בסך \$8,300. התשלום הועבר, אך דבר לא נעשה דבר לצורך קידום התרומה. נאשם 1 ונאשם 3 הורשעו באישום זה בעבירה של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות בצוותא חדא. בהתייחס לאישום זה קבע בית המשפט לנאשם 1 מתחם ענישה שנע בין 9 חודשי מאסר ל-3 שנות מאסר, ואילו לנאשם 3, מתחם ענישה שנע בין 6 חודשי מאסר ל-30 חודשי מאסר. נאשם 3, שהורשע כאמור במסגרת אותה פרשה בשני אישומים בעבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, נידון ל-24 חודשי מאסר בפועל, ועונשים נלווים.

o עפ"ג (מחוזי חיפה) 3206-03-19 **אסעד אמארה נ' מדינת ישראל** [2.5.19] - המערער הורשע בבית משפט השלום במסגרת הסדר טיעון בעבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, זיוף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר בנסיבות מחמירות, שימוש במסמך מזויף, וניסיון לקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות. המערער רכש כלי רכב בתרמית באמצעות שיקים גנובים או שיקים השייכים לאנשים אשר עזבו את המדינה, ואשר אותם זייף ביועדו שאין כיסוי לשיקים אלה. בית משפט השלום גזר על המערער 30 חודשי מאסר בפועל ועונשים נלווים, לרבות פיצוי ל-24 נפגעי העבירה בסכום כולל של 1,177,000 ₪. בית המשפט המחוזי עמד על כך שהמערער הונה ללא כל נקיפות מצפון אנשים תמימים וביצע את מעשיו בשיטתיות ובתחכום, מתוך מודעות מלאה לחומרתם. עוד נתן דעתו לעברו הפלילי המכביד של המערער בעבירות דומות, שבגינן אף נשא עונשי מאסר בפועל. בשים לב לעברו הפלילי המכביד ובהתחשב בכך שמדובר בעבירות מרובות, כלפי 24 נפגעי עבירה, כשהנזק עולה על מיליון ₪, וחלק קטן בלבד ממנו שולם, קבע בית המשפט המחוזי שהעונש שנגזר על המערער מאוזן וראוי. למרות זאת, קיבל בית המשפט את הערעור באופן חלקי והפחית את עונש המאסר ל-27 חודשי מאסר בפועל, לנוכח מצבו הבריאותי של המערער וכן בהתחשב במחלת בנו. יתר חלקי גזר הדין נותרו על כנם. יצוין כי המערער הגיש לבית המשפט העליון בקשה לעיכוב ביצוע המאסר, אך לא ביקש לערער על עונשו (ע"פ 3381/19 **אמארה נ' מדינת ישראל** [26.5.19]). סכומי המרמה ועברו הפלילי המכביד של המערער מטים את הכף לחומרה באותו עניין, אך העבירות בעניינו חמורות יותר, בין היתר בהתחשב במהות המרומים. עוד נזקפה למערער באותו מקרה הודאתו בעבירות, דבר שלא ניתן לעשות בעניינו.

o ת"פ (מחוזי מרכז) 2522-06-17 **מדינת ישראל נ' מאמון אבו רביעה**, [13.7.21] - לאחר ניהול הוכחות הורשע הנאשם בשורה ארוכה של עבירות ובהן רישום כוזב במסמכי תאגיד; קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות; הלבנת הון; הונאת נושים ועבירות מכוח הוראות העונשין שבפקודת פשיטת הרגל. עבירות הלבנת הון ופעולות ברכוש אסור נעשו בהיקף של כ-4 מיליון ₪. בית המשפט המחוזי הפנה לפסיקה שקבעה, בין השאר, מתחם לעבירות המרמה שנע בין 24 ל-48 חודשי מאסר בפועל, ולעבירות הלבנת הון מתחם שנע בין 30 ל-50 חודשי מאסר בפועל (ת.פ. 15640-06-15 (מחוזי תל-אביב) **מדינת ישראל נ' טובי פרץ** [15.7.15]). במקרה זה קבע בית המשפט מתחם כולל, שנע בין 20 ל-40 חודשי מאסר בפועל, והנאשם נדון בין היתר ל-24 חודשי מאסר בפועל וקנס בסך 100,000 ₪. ערעור שהוגש באותו עניין על הכרעת הדין וגזר הדין - תלוי ועומד, ע"פ 5751/21.

אציין, כי קשה להסיק מהפסיקה מהי מדיניות הענישה הנוהגת לגבי עבירות הלבנת ההון, שכן מצד אחד, עבירות אלה הן חמורות למדי (כעולה מהעונש הקבוע לצידן - עשר שנות מאסר), וקיימת פסיקה רבה המתייחסת לכך שהן "תופעה ממאירה ... החובקת זרועות עולם, ומדינות המערב החלו לוחמות בה כבר לפני שנים" (ע"א 9796/03 **שם טוב נ'** **מדינת ישראל**, פ"ד נט(5) 397 [21.2.05], פסקה 24, מפי כבוד המשנה לנשיא חשין). מצד שני, הענישה בגין עבירות אלה שזורה וכרוכה בדרך כלל בענישה בגין עבירות המקור ולא ניתן לדעת בכמה הן החמירו את העונש שהיה מוטל אלמלא בוצעה גם הלבנת הון.

36. מתוך כלל הפסיקה שהובאה לעיל, ובהתחשב בנסיבות הקשורות בביצוע העבירות באישום הראשון והשני, אני קובעת ש**מתחם העונש הראוי בעניינו של הנאשם נע בין 2.5 שנות מאסר ועד 6.5 שנות מאסר, לצד קנס ועונשים נלווים**. מאחר שהצדדים הסכימו שעל הנאשמת, שחדלה מלפעול, יוטל קנס סמלי, אני מוצאת צורך להתייחס אליה.

עקרון אחידות הענישה - התייחסות לעניינה של אתי לוי

37. בהתחשב בחלקו היחסי של הנאשם בעבירות בהשוואה לחלקה של אתי לוי, שאליו התייחסתי לעיל, טען ב"כ הנאשם כי לנוכח העונש שהוטל על אתי לוי בפרשה, ומכוח עיקרון אחידות הענישה, יש לקבוע עונש אשר עולה בקנה אחד עם עונשה של לוי. על אתי לוי הוטלו, כאמור בפסקה 6 לעיל, ארבעה חודשי מאסר לנשיאה בעבודות שירות, מאסר מותנה וקנס בסך ₪ 24,000 (ועל העמותה הוטל קנס בסך ₪ 10,000).

כידוע, עיקרון אחידות הענישה קובע כי יש להשית עונשים דומים על מי שביצעו עבירות דומות, כדי להבטיח את שוויון הנאשמים לפני החוק, ולמנוע שרירות בענישה. בענייננו, דומה כי יש חשיבות מיוחדת לאחידות הענישה, שכן מדובר בעבירות דומות, המהוות חלק מפרשה אחת, כפי שנאמר בע"פ 325/21 **ניניו נ' מדינת ישראל** [29.8.21] [עניין **ניניו**], מפי כבוד השופט עמית. יש לתת את הדעת גם להבדלים הרלוונטיים מבחינת מעמדו של כל אחד במסכת העבריינית כלפי המרומים ולהבדלים נוספים, כפי שנעשה גם בעניין **ניניו**.

עם זאת, גם נקבע כי "הגם שיש ליתן משקל לעקרון השוויון בענישה, עקרון זה אינו 'בא לכפות על בית המשפט אמת-מידה עונשית מוטעית, רק מפני שהיא ננקטה במקרהו של אחד הנאשמים המשותפים' (ע"פ 5450/00 **שושני נ' מדינת ישראל**, פ"ד נו(2) 817, 822 (2000))" (ע"פ 2805/15 **שהאב סגיר נ' מדינת ישראל** [24.7.17], פסקה 14 מפי כבודת השופטת ברון).

נוסף על כך, יש לתת את הדעת לטענת ב"כ המאשימה שלפיה מסד הראיות שעמד לנגד עיניה נכון למועד הגשת כתב האישום נגד אתי לוי שונה מזה שהיה כנגד הנאשמים, ועל סמכו נחתם הסדר טיעון עם לוי. כך, בין היתר, מאחר שבניגוד ללוי - הנאשם לא שיתף פעולה בחקירתו ובכך הקשה על ביסוס התיק נגד לוי. בעניין דומה נקבע:

"הסדרי הטיעון המקלים עם הנאשמים האחרים נעשו בשל קשיים ראיתיים. כפי שהמערער לא יכול היה להיבנות מכך שאף אחד מהנאשמים האחרים לא היה מועמד כלל לדין בשל קושי ראיתי, כך הוא אינו יכול להיבנות מכך שהתביעה נאלצה להגיע עימם להסדרים מקלים ביותר בשל אותם קשיים ראיתיים. אין מתקנים עוול בעוול, והטענה צורמת במיוחד כאשר נשמעת מפיו של המערער, שאם היה משתף פעולה עם המשטרה, מן הסתם התביעה לא היתה נתקלת

באותם קשים ראיתיים".

ע"פ 993/16 פלוני נ' מדינת ישראל [22.12.19]

38. כפי שצינתי בפסקה 30 לעיל, קיימים מרכיבים המוסיפים ממד של חומרה למעשי הנאשמים, ולעומתם - מרכיבים המוסיפים ממד של חומרה למעשיה של אתי לוי. יש לבחון את מהות ההבדלים לא רק "על הנייר", אלא בחינה מהותית, "מקורב", כדברי כבוד השופט שטיין בע"פ 8937/20 פלוני נ' מדינת ישראל [5.9.21], פסקה 12). החומרה היתרה בעניינה של לוי נובעת בעיקר מכך שהיא הייתה האמונה על החסויים כאפוטרופסית, ואילו הנאשם היה גורם פרטי, שלא עבד ישירות מול החסויים. לוי ניהלה את פעילות העמותה, הייתה אחראית על החונכים והייתה אמורה לפקח על פעילותם ועל כל השירותים שניתנו (או לא ניתנו) לחסויים. החומרה היתרה במעשי הנאשם נובעת מטיב העבירות שבהן הורשע (ריבוי עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 415 סיפה לחוק העונשין, שהעונש לצד כל עבירה הוא חמש שנות מאסר, וריבוי עבירות של שימוש במסמך מזויף בכוונה לקבל באמצעותו דבר, לפי סעיף 420 לחוק העונשין, שהעונש לצד כל עבירה הוא שלוש שנות מאסר), לעומת העבירה שבה הורשעה לוי (הפרת אמונים על-ידי עובד ציבור, לפי סעיף 284 לחוק העונשין - שהעונש לצידה הוא שלוש שנות מאסר), והעובדה שהנאשמים שלשלו לכיסם רווחים מביצוע העבירות.

זאת, כאמור, רק לגבי האישום הראשון, עדיין מבלי לקחת בחשבון כי הנאשם ביצע במסגרת האישום השני, שנכלל בגדר אותו אירוע, גם עבירת הלבנת הון.

39. כל זאת, כדי לומר שלאחר שקבעתי את מתחם העונש הראוי, ולאחר שאקבע בהמשך את מיקום עונשו של הנאשם בתוך המתחם, יהיה מקום לבחון את העונש הראוי גם בהתחשב בעונש שהוטל על אתי לוי. לא מצאתי בטיעוני ב"כ המאשימה התחשבות בעניין זה, אלא רק הצדקה לכך שבעת הרלוונטית נכון היה לסיים את עניינה של לוי כפי שהסתיים, הפניה לפסיקה שלפיה "אין מתקנים עוול בעוול", והזכרת הכלל כי העונש שמוטל בעקבות הסדר טיעון אינו אמת מידה לעונש שמוטל בלא הסדר. אף שאני מסכימה לעקרונות הללו, ואף אני התייחסתי אליהם לעיל, סבורני שגם לאחר שאמרנו זאת, יש, כאמור, להתחשב גם בעונש שהוטל על לוי.

קביעת מתחם העונש לאישום השלישי

40. במסגרת האישום השלישי הורשע הנאשם בכך שקיבל במרמה את מעמדו כפושט רגל ובביצוע עבירה של מתן עדות שקר בכוונה לקבל טובת הנאה. זאת, לאחר שקבעתי כי בתקופה שבה היה נתון תחת צו כינוס נכסים, ניהל את עסקיו באמצעות חשבונות בנק של אחרים, תוך עשיית מצג שווא שהוא עובד בעסק כשכיר בלבד, וכי הוא נותר חסר כל. קבעתי שלנאשם היו חשבונות בנק, הכנסות כספיות ונכסים שאותם (או את הקשר שלו אליהם) הסתיר מהגורמים הרלוונטיים, שהיו צריכים לפקח עליו במסגרת הליך פשיטת הרגל. הוא ניהל למעשה את עסקיו במרמה ובחוסר שקיפות כלפי הרשויות (וכפועל יוצא - הנושים), וקיבל הכנסות שעליהן כלל לא דיווח, הנפיק חשבוניות שלא שיקפו את העסקאות שביצע בפועל ואת הכל העלים מקופת הפש"ר, לאחר שכאמור, עבד בעסק הרשום על שם אחיינו. נוסף על כך, הגיש הנאשם לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו בהליך פשיטת הרגל בעניינו, דין וחשבון כוזב על חובותיו ונכסיו. בכל אלה מצטיירת תמונה של אדם שהתנהג כמי שחובות הדיווח וציות להוראות של בית המשפט לא חלים עליו. קבעתי כי במסגרת עסקיו צבר הנאשם נכסים שאותם הסתיר מנושיו, מבית המשפט, מכונס הנכסים הרשמי ומהנאמן, בין היתר

על-ידי כך שהפקיד כספים בחשבונות הבנק השייכים לאחרים, רשם נכסים על שם בנו וכיוצא באלה.

הערכים החברתיים שנפגעו מביצוע העבירות במסגרת פשיטת הרגל כוללים את הערכים שנפגעים בעת ביצוע עבירות קבלת דבר במרמה, שכן מי שמוכרז פושט הרגל פטור מתשלומים המגיעים לנושיו ובכך זוכה בדרכי מרמה להותיר בידיו כספים שהיה עליו לשלם לנושים. אילו גולה הרכוש שהוסתר מעיני הכנ"ר, הנאמן ובית המשפט, הוא היה משמש כמקור לכיסוי חובותיו של הנאשם כלפי נושיו. העלמת סכומים בסדר הגודל שאותו העלים הנאשם גוזלת נכסים מקופת הפש"ר ופוגעת בהגינות המתבקשת. הנאשם רימה את נושיו, ובעבירת מתן עדות השקר רימה גם את בית המשפט, הנאמן והכונס, אשר האמינו לטענתו בדבר מצבו הכספי הקשה. מאחר שהעבירות בוצעו במסגרת הליך פשיטת רגל, מתווספת גם הפגיעה בערך החברתי המוגן של היכולת לתת אמון בהליך זה, שכן העלמת הנכסים חותרת תחת מוסד פשיטת הרגל. עוד נפגע ערך השוויון בחלוקה בין הנושים, ויש פגיעה בביטחון במתן הלוואות ואשראי שהם חיוניים לקיומו של מסחר תקין. אמון זה חשוב מאוד למערכת העסקית ומאפשר מידה מסוימת של ביטחון לספקים המעניקים אשראי ללקוחותיהם. מידת הפגיעה בערכים הללו הייתה גבוהה, הן לנוכח ערכם הגבוה של הנכסים שהועלמו, משך הזמן שבוצעו העבירות, השילוב בין העבירות, מספר הגורמים שכלפיהם בוצעו מצגי השווא וטיבם של גורמים אלה.

נסיבות הקשורות בביצוע העבירה

41. לביצוע העבירות קדם תכנון של הנאשם, שבא לידי ביטוי בריבוי חשבונות בנק שבהם פעל, ברישום נכסים על שם מקורביו ושיתופם במלאכת ההסתרה, בכך שכבר בשלב שבו היה הנאשם בהליכי הוצאה לפועל פעל להסתיר נכסים, ובהגשת דוח כוזב לבית המשפט.

חלקו של הנאשם בביצוע העבירות: הנאשם ביצע את העבירות בעצמו, במשך תקופה ממושכת, ללא מעורבות של אחר - תוך שעסקו של אחיינו ועסקי הנאשמת נמצאו תחת שליטתו המלאה והיחידה.

הנזק הקונקרטי שנגרם כתוצאה מביצוע העבירות הוא הפער הכספי בין מה ששולם לנושים במסגרת הסדר הנושים שאליו הגיע עם הנאמן בעקבות מצגי השווא שעשה, לבין מה שצריך היה להיות משולם לנושים בפועל אילו נודע מצבו האמיתי של הנאשם. נוסף על כך נגרם נזק שאינו ניתן לאמידה כספית, הבא לידי ביטוי בפגיעה באמון במוסדות החברתיים ומוסדות השלטון שהזכרתי לעיל (בית המשפט, הכנ"ר, מוסד הפש"ר).

הסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את העבירות הן, מן הסתם, סיבות כלכליות ותאוות בצע, כפי שהוזכר לגבי האישום הראשון והשני (פסקה 32 לעיל). לא ניתן להן כל הסבר אחר.

מדיניות הענישה הנוהגת לעניין האישום השלישי

42. יצוין כי בהתייחס לעבירות המרמה שבמסגרת הליך פשיטת הרגל, פסק הדין שאליו הפנתה המאשימה עוסק בעבירות שונות ובנסיבות שונות לחלוטין מענייננו: בת"פ (מחוזי ירושלים) 1189/01 **מדינת ישראל נ' שורתי** [29.5.03] מדובר במי שהורשע בעיקר בעבירות לפי סעיף 216 לפקודת הפש"ר, שעניינו מעשים ומחדלים במרמה, כגון אי גילוי נכסים לנאמן או לכנ"ר, והעונש בצידו ארבע שנות מאסר. נוסף על כך הורשע הנאשם בעבירות זיוף, גניבה, קבלת דבר במרמה, שבועת שקר ואיומים - סך הכול 17 עבירות ב-9 אישומים, והוטל עליו בין היתר עונש של שש שנות מאסר

בפועל. בית המשפט העליון, בפסק דין שאליו לא הפנתה ב"כ המאשימה, הקל בעונשו של הנאשם והעמידו על ארבע וחצי שנות מאסר, תוך אמירה: "אין זה שכיח שמוגשים הליכים פלייט בגין עבירות לפי הפקודה. אכן, בהחלט מן הראוי לעשות שימוש, במקרים מתאימים, בהוראות הפליליות שבפקודה על מנת לטפל בתופעה של ניצול לרעה של הליכי פשיטת רגל, תוך הטעיה ומרמה כלפי הנושים, הכנס הרשמי ובית המשפט. טוב עשה הכנס הרשמי שהביא להפעלה של ההוראות הפליליות שבפקודה. עם זאת, לא ניתן להתעלם מכך שבמשך שנים לא מעטות לא פעלו רשויות האכיפה על מנת להעמיד לדין פלילי את אלה שעברו עבירות לפי הפקודה" (ע"פ 4966/03 שורתי נ' מדינת ישראל [22.1.04], פסקה 4).

על פני הדברים ובין היתר לנוכח הקושי למצוא פסיקה לגבי מקרים דומים, נראה כי הנטייה היא שלא להגיש כתבי אישום בעבירות כאלה, למעט מקרים ספורים וחריגים ותחת זאת להפעיל סנקציות במסגרת הליכי פשיטת הרגל והדין הנוהג בהליכים אלו. בע"פ 3591/17 לירז רז נ' מדינת ישראל [10.4.18] הורשעה המערערת במספר רב של עבירות ואישומים. באחד האישומים (אישום 8), היא הורשעה בעבירות דומות לאלה שבענייננו, אך מאחר שהעונש שהוטל עליה היה עונש כולל, לא ניתן לדעת מה היה העונש בגין עבירות אלה.

בע"פ 394/20 חן נ' מדינת ישראל [3.11.21] [עניין חן], שניתן ממש לאחרונה, אושרה הרשעתו של המערער, שהיה בעת הרלוונטית בהליכי פש"ר, בביצוע עבירות של ניסיון לקבלת דבר במרמה וקבלת דבר במרמה - עבירות לפי חוק העונשין, ובעבירה לפי סעיף 346(א)(3) לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, תשע"ח-2018 (שהחליף את העבירות שבהן הורשע בבית המשפט המחוזי - הימנעות חייב לעזור בגילוי נכסיו, לפי סעיף 214 לפקודת פשיטת הרגל והעלמת נכסים והשמטה, לפי סעיפים 216(4) ו-6 לפקודת הפש"ר). המערער זוכה מעבירות של זיוף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר בנסיבות מחמירות, שימוש במסמך מזויף ובידוי ראיה, שבהן הורשע בבית משפט המחוזי. במסגרת הליכי פש"ר שבהם היה נתון, הוענק למערער הפטר מותנה, שלפיו אם ישלם סכום של ₪ 170,000 יקבל הפטר מחובותיו. נקבע כי המערער ונאשמת אחרת הם בעלי דירה מסוימת, וכדי לשלם את סכום ההפטר המותנה, התכוון המנהל המיוחד שמונה בתיק הפש"ר לממש את הדירה, כך שעם מכירתה, מחצית משוויה יועבר לנושיו של המערער. כפועל יוצא מהאמור, חל איסור על המערער למכור את הדירה ללא אישורו של המנהל המיוחד. למרות האמור, ביצע המערער מספר פעולות מרמה שבאמצעותן הצליח להתקשר בהסכם למכירת הדירה לרוכשים, שלא ידעו כי הוא מצוי בהליך פש"ר, הצליח לקבל מהרוכשים ₪ 18,000 וניסה לקבל מהם את מלוא תמורת הדירה. בשל הזיכוי מחלק מהעבירות ובשל כך שהעונש בצד העבירה לפי חוק חדלות פירעון (3 שנות מאסר) הוא קל יותר מהעונש בגין העבירות לפי חוק הפש"ר (4 שנות מאסר), הקל בית המשפט העליון בעונשו של המערער והעמידו על 6 חודשי מאסר (שיינסאו בעבודות שירות), חלף 9 חודשי מאסר, לצד עונשים נלווים. העבירות מושא האישום השלישי במקרה שלפניי חמורות מאלה שבוצעו בעניין חן, לנוכח ההיקפים הכספיים, לנוכח היקף ההסתרה, לנוכח התחכום, ההרשעה גם במתן עדות שקר בכוונה לקבל טובת הנאה, טיב הגורמים שרומז ומספרם ומשך הזמן שבו בוצעו המצגים.

לנוכח מיעוט הפסיקה הרלוונטית, קשה להתייחס למדיניות הענישה, אך דומה כי יש לקבוע מתחם לעבירות האישום השלישי הנע בין 9 חודשים מאסר, שניתן לשאתם בעבודות שירות, ועד 24 חודשי מאסר בפועל.

מיקום עונשו של הנאשם בתוך המתחמים (לגבי שני האירועים)

43. מאחר שמיקומו של העונש הראוי לנאשם תלוי בנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירות, ובמקרה זה הנסיבות הללו משותפות לכל האישומים, אבחן אותן בהתאם, לגבי כלל האישומים.

44. לזכות הנאשם יש לזקוף היעדר עבר פלילי. כן יש לזקוף לזכותו את דבריהם של עדי האופי, שהעידו על תרומתו לחברה ופעולותיו למען הזולת, לרבות מעשים רבים של מתן בסתר. נתתי דעתי לטענות ב"כ המאשימה לגבי מקור הכספים שניתנו כתרומות, אך מתוך עדויות עדי האופי עולה שהם התייחסו לתקופות שקודמות לאירועי כתב האישום דנן.

עוד יש להתחשב בגילו של הנאשם, יליד 1953, ולכך שזה יהיה לו מאסר ראשון, עניין קשה כשלעצמו לאדם שניהל עד כה חיים נורמטיביים. בכך אין הנאשם שונה, אומנם, מחלק ניכר מעבריינים בתחום העבירות הכלכליות, אך בכל זאת יש לתת על כך את הדעת.

45. בגדר התנהגות רשויות אכיפת החוק יש מקום להתייחס לנושא מחדלי החקירה שעליהם הצבעתי בהכרעת הדין. המחדלים בחלק מהמקרים היו כה משמעותיים, שבגינם זוכו הנאשמים מחלק מהמקרים שיוחסו להם. כך, למשל, בפסקה 44 להכרעת הדין זיכיתי את הנאשמים מפריט האישום הנוגע לדוחות החונכות בעניין החסוי א.א, בהיעדר חקירה ראויה בעניין זה. פסקאות 117-118 להכרעת הדין מלמדות על זיכוי הנאשמים מפריט האישום הנוגע לשיפוצים שבוצעו בבית החסוי ש.מ בשל קשיים בחקירת הנאשם. כך זוכו הנאשמים מפריט אישום שנגעו להשכנת החסויים ג.ג ו-ר.ק במרכזים גריאטריים בשל חקירה בלתי מספקת בדבר העמלות המקובלות בתחום (פסקה 128 להכרעת הדין). מעבר לזיכויים, ציינתי בפסקה 133 להכרעת הדין שטענת ההגנה בדבר חקירה רשלנית נכונה ומוצדקת: נקודות רבות לא נחקרו כדבעי, שאלות חשובות לא נשאלו, התחייבויות של עדים שהבטיחו להמציא מסמכים ולא עשו כן - נזנחו, מסמכים זהים קיבלו סימונים שונים וכתוצאה מכך היה קשה מאוד לעשות סדר בכל הראיות בתיק. הדגשתי כי אני סבורה שכל האמור עולה כדי טענה המצדיקה לבטל אישומים (מלבד הפריטים שציינתי לעיל, שמהם זוכו הנאשמים), אך הדברים יבואו לידי ביטוי, בסופו של יום, בענישה.

46. שיהיו וחלופ הזמן: במקרה שלפנינו, חלופ הזמן מאז ביצוע העבירות, התמשכות החקירה, השיהיו בהגשת כתב האישום והתמשכות ההליך (לרבות משך הזמן שנדרש לכתיבת הכרעת הדין) היו חריגים עד מאוד. העבירות בוצעו בשנים 2005-2009, הנאשם נחקר לראשונה ב-2009, בשנת 2011 התיק הגיע לפרקליטות והתקיימו השלמות חקירה שהסתיימו בשנת 2014, באותה שנה הועברו לכלל החשודים בתיק מכתבי שימוע (בתיק היו חשודים נוספים ופרשיות נוספות, שבסופו של דבר לא נכנסו לכתב האישום), וכתב האישום הוגש בשנת 2015. הדיונים הסתיימו בפברואר 2019, הסיכומים האחרונים נשמעו ב-16.9.19 והכרעת הדין ניתנה ב-12.8.21. התייחסתי לדברים בהכרעת הדין וציינתי גם את השפעת המחדלים בחקירה ובניהול התיק על משך הזמן שנדרש לטיפול בתיק בבית המשפט, לרבות הקושי בכתיבת הכרעת הדין (פסקה 133 להכרעת הדין).

אף שיש הצדקה לחלק מההתמשכות בהתחשב בהיקף החומר וריבוי הפרטים, סוג העבירות, קשיים אובייקטיביים מסוימים וכיוצא באלה, בשורה התחתונה נותן הנאשם את הדין בחלופ 11 שנים מביצוע העבירות האחרונות שבהן הורשע. יש הצדקה מלאה, אפוא, להקל בעונשו של הנאשם בשל חלופ הזמן והשיהיו הניכרים (ראו, מבין רבים, עניין חן, פסקה 72 מפי כבוד השופט אלרון). עם זאת, אין לשכוח גם את המשקל שיש לתת לצורך בענישה הולמת ומרתיעה מחמת הפגיעה באינטרס הציבורי במעשי החמורים של הנאשם (ראו בעניין זה ע"פ 2375/12 מזרחי נ' מדינת ישראל [6.8.13], מפי כבוד השופט סולברג).

47. לחובת הנאשם יש לזקוף את העובדה שלא עשה דבר לתיקון הנזקים שגרם, או לפיצוי הקורבנות. בדבריו האחרונים ציין הנאשם כי הוא חי תמיד בצניעות, את הכסף שקיבל (עבור עבודתו בקשר לקרן דורי דורות) שילם

למערכת במשכורות ועבודות, והנפילות הכלכליות שלו נגרמו בשל כך שהאמין בבני אדם. עוד אמר "כל מה שאני עושה הוא בשביל אחרים. יכול להיות שבתוך הסיפור הזה, נוצר סיפור נוסף של הסיפור של ההרשעה בדין... אני מצטער בצער גדול שלא בדקתי יותר, ושלא תחקרתי יותר, אם הייתי עושה את זה, לא הייתי היום במצב הזה... אני מצטער על הדברים שיש לי חלק בהם". ניתן לראות שאין הנאשם מפנים את אחריותו למעשים ואין בדבריו משום לקיחת אחריות של ממש.

אין לזקוף לחובת הנאשם את ניהול המשפט, אך הוא אינו יכול ליהנות מאותה הקלה השמורה למי שלוקח אחריות, מודה, מתחרט ופועל לתיקון העוולות שגרם. הסנגור ציין שהנאשם אכן זכה מחלק מהעבירות, ועל כן ניהול המשפט לא היה לחינם. עם זאת יש לזכור כי הנאשם ניהל את משפטו לכל רוחב היריעה, ולא הודה בדבר. הוא לא הסתייג רק מסכומי הכסף שיוחסו לו, או רק מפריטים מסוימים בכתב האישום, ואזכיר גם שזיכוי הנאשם לגבי מרבית הפריטים שמהם זוכה, או העובדה שהסכומים שלגביהם הורשע נמוכים מאלה שלגביהם הואשם, נבעו ממחדלי חקירה או חוסר יכולת לקבוע סכומים ברורים, למרות שהראיות עוררו שאלות, קשיים ותהיות (ראו, למשל, פסקאות 98, 117, 128 להכרעת הדין).

48. חשיבות רבה יש להרתעת הרבים בעבירות מעין אלה, שיש בהן גם פגיעה בקורבנות חסרי ישע (במסגרת האישום הראשון), וגם בקופה הציבורית (הן במסגרת הלבנת ההון, הן במסגרת העבירות שבוצעו במסגרת הליך פשיטת הרגל של הנאשם). נפסק פעמים רבות, כי בעבירות כלכליות, יש ככלל לתת עדיפות לשיקולי הרתעה ולאינטרס הציבורי שבהחמרת הענישה על פני נסיבותיו האישיות של הנאשם (רע"פ 5770/21 **רענן בית טבע בע"מ נ' מדינת ישראל** [26.8.21], מפי כבוד השופט אלרון; ע"פ 9053/20 **ריקי כהן נ' מדינת ישראל** [22.3.21] [עניין **ריקי כהן**], פסקה 17; רע"פ 162/21 **עבדאללה עלי נ' מדינת ישראל** [25.1.21], פסקה 5).

49. בהתחשב במכלול השיקולים האמורים, יש למקם את עונשו של הנאשם במחצית התחתונה של מתחמי הענישה שקבעתי בכל אירוע.

טענות נוספות, שיש בהן כדי להשפיע על העונש - בין לעניין קביעת המתחם, בין בתוכו

50. טענות הנאשם בנוגע להגנה מן הצדק נבחנו על-ידי עת הכרעתי את דינו. הוא התייחס לאכיפה בדרנית בינו לבין אתי לוי באישום הראשון, לריעונו עדים והשלמות חקירה, לניגודי עניינים העולים מכך שנציגי האפוסטרופוס הכללי חקרו את הפרשה, לשיהוי וחלופ הזמן בין ביצוע העבירות ועד ההגעה לגזר הדין ולמחדלי חקירה. מצאתי כי לא היה בטענותיו אלו כדי להביא לזיכויו, אך ציינתי כי יש ממש בחלק מהטענות והדבר יקבל ביטוי בענישה (פסקה 133 להכרעת הדין). לטענות בנוגע למחדלי חקירה, חלופ הזמן ושיהוי התייחסתי לעיל והן קיבלו משקל, כאמור. הנושא של אתי לוי והטענה לאכיפה בדרנית בהשוואה אליה בא לידי ביטוי כאשר התייחסתי לנסיבות הקשורות בביצוע העבירות באישום הראשון, בגדר בחינת חלקו של הנאשם בביצוען. הטענות בדבר הבחנה בין הנאשם ובין אתי לוי נבחנו גם בהקשר של אחידות הענישה, לעיל.

51. תיקון 113 לחוק העונשין מאפשר לבית המשפט לשקול נסיבות נוספות, הן לשם קביעת מתחם העונש ההולם, הן לשם גזירת העונש המתאים לנאשם, בתוך המתחם (סעיף 40יב לחוק העונשין). ואכן, ניתן למצוא פסקי דין שבהם התחשב בית המשפט בנסיבות שאינן מנויות כחלק מאלה שקובעות מתחם, לצורך קביעתו. כך, למשל, בע"פ 5762/17 **רוזמן נ' מדינת ישראל** [17.5.18], אישר בית המשפט העליון את פסק דינו של בית המשפט המחוזי, שקבע "מתחם

חריג מאוד" (לקולה) לנאשם בשל שיהוי ניכר בהבאת עניינו לדין (פסקאות 11 ו-20 לפסק הדין). גם בע"פ 7989/17 **דשקוב נ' מדינת ישראל** [18.4.18] חרג בית המשפט העליון לקולה ממתחם, שאותו אישר כראוי, "נוכח השיהוי הניכר והבלתי מוסבר שנפל בהגשת כתב האישום נגדו" (פסקה 11 לפסק הדין). בע"פ 7621/14 **גוטסדינר נ' מדינת ישראל** [1.3.17] ציין כבוד השופט הנדל בפסק דינו (שאליו הפנה גם הסנגור): "בעוד שההתחשבות בנסיבות העבירה שאין קשורות בביצועה, על פי תיקון 113 לחוק העונשין, עשויה להשפיע רק על גזירת העונש בתוך המתחם שנקבע; החלת הגנה מן הצדק עשויה להשפיע אף על קביעת מתחם העונש עצמו, או ליתר דיוק, על נקודת ההתחלה ואף על נקודת הסוף של התוצאה העונשית" (פסקה 50).

52. נראה, אפוא, כי בסופו של יום, לנוכח השיקולים הרבים מאוד שיש לשקול במקרה דנן, בהתחשב באמרה הידועה החוזרת לאורך כל הפסיקה שלפיה "כידוע, מלאכת הענישה, איננה מדע מדויק. אין מדובר בפעולה מתמטית, המספקת תוצאה אחת בלבד, אפשרית ונכונה; מלאכה זו היא פרי מחשבה אנושית, הטומנת בחובה איזונים בין הנסיבות השונות והפרטים המגוונים המונחים לפני השופט" (ע"פ 2733/20 **אבו זיאד נ' מדינת ישראל** [24.10.21]; ראו גם עניין **ריקי כהן**, פסקה 16) העונש הכולל שאותו אשית על הנאשם אינו יכול להיות פרי סכימה של מתחמים, אירועים ועבירות, אלא עליו להתבסס על אלה ולתת מענה גם לכל השיקולים הנוספים שהזכרתי.

אלמלא **השיהוי החריג** (המשפיע על שני האירועים), **ועניינה של אתי לוי** (המשפיע רק על האירוע הראשון), נראה כי היה מקום להטיל על הנאשם עונש של 48 חודשים בגין האירוע הראשון (הכולל את שני האישומים הראשונים) ועונש של 12 חודשים בגין האירוע השני (הוא האישום השלישי). ואולם, הפרמטרים הללו, שבמקרה דנן הם בעלי השפעה כבדה מאוד, מביאים אותי למסקנה שבמקרה דנן, **העונש הכולל שיש להטיל על הנאשם הוא 30 חודשי מאסר בפועל**.

רכיבים כספיים

53. **קנס:** המאשימה עתרה להטלת קנס משמעותי על הנאשם, כמפורט בפסקה 13 לעיל. אין חולק, כי בעבירות כלכליות, להטלת קנס תפקיד משמעותי, בפן ההרתעתי. לצד זאת יש לזכור שסעיף 40 לחוק העונשין מורה כי בקביעת מתחם הקנס הראוי יש להתחשב במצבו הכלכלי של הנאשם.

ההגנה הציגה מסמכים במסגרת הראיות לעונש (ענ/1), המלמדים על כך שהנאשם מקבל קצבת אזרח ותיק בסך 3,133 ₪ מדי חודש, וכי על-פי "דוח התיקים לחייב" של רשות האכיפה והגבייה לחודש מאי 2021, לנאשם יש עדיין תיקים פתוחים בסכום של יותר ממיליון ₪. לגבי החוב העיקרי, של יותר מ-700,000 ₪, עולה מהדוח כי התיק נפתח בפברואר 2021.

באישום הראשון הורשעו הנאשמים בביצוע מרמה בהיקף של לא פחות מ-250,000 ₪ ושימוש במסמך מזויף בכוונה לקבל באמצעותו דבר לגבי סך של לפחות 100,000 ₪. באישום השני הורשע הנאשם כי הלבין סך של 57,300 ₪. באישום השלישי לא נקבע ערכם של הנכסים והכספים שהועלמו מעיני הגורמים הרלוונטיים לקבלת ההחלטה על הכרזתו פושט רגל, אך מדובר בסכומים גבוהים מאוד של מאות אלפי שקלים.

אלמלא הדברים שאומר מיד, מן הראוי היה להטיל על הנאשם קנס משמעותי, של 150,000 ₪ לכל הפחות, אף

בהתחשב במצבו הכלכלי. אלא שבכוונתי להטיל על הנאשם לשלם פיצויים לנפגעי האישום הראשון, ובהתחשב במכלול הנסיבות, לרבות הנסיבות שהזכרתי בפסקאות הקודמות ומצבו הכלכלי של הנאשם (ככל שניתן ללמוד על מצבו מהמסמכים שהוגשו), לא אכביד ידי עליו בקנס (ראו כדוגמה עניין **ריקי כהן**, פסקה 18: "כאשר הוטל עונש מאסר קל יותר, הוטלו לרוב גם קנסות - בנוסף לתשלום פיצויים - דבר שבית המשפט המחוזי נמנע במפורש מלעשות בעניינה של המערערת, נוכח חומרת עונש המאסר וגובה הפיצויים. זאת, למרות תפקידו החשוב של רכיב הקנס בפרק ההרתעה דווקא בעבירות כלכליות, בנפרד מרכיבי המאסר והפיצויים (עניין **דדון**, פסקה 12); חרף העובדה שהנזק הכספי שגרמה המערערת לא תוקן וספק אם יעלה בידה לתקנו בעתיד; ועל אף שנסיבות כלכליות כשלעצמן אינן רלוונטיות לגזירת העונש, בפרט כשהן תולדה של העבירות בגין הוטל").

54. פיצוי: כידוע, פיצוי לטובת נפגע עבירה, הנפסק מכוחו של סעיף 77 לחוק העונשין, נועד לפצות את הנפגע בגין נזקו וסבלו ואינו בבחינת עונש נוסף המוטל על הנאשם בגין ביצוע העבירה. נקודת המוצא לקביעת הפיצוי אינה יכולתו הכלכלית של הנאשם, אלא ערך נזקו של הנפגע (דנ"פ 3391/21 **פלוני נ' פלוני** [4.8.21], פסקאות 8-9 וכן ע"פ 955/20 **פלוני נ' מדינת ישראל** [30.9.21], פסקה 40).

קבעתי בהכרעת הדין, בפסקאות 137 ו-264, את הסכומים המינימליים שקיבלו הנאשמים במרמה מהחסיים באישום הראשון (והם נקובים בערכים שהיו להם בשנים הרלוונטיות לכל סכום וסכום). מרבית הסכומים אינם נקובים במספר ברור, אלא ב"לא פחות מ...", "עשרות אלפי ₪", אך פחות מ...", "עשרות אלפי ₪ בודדות", "אלפי ₪" וכו', ועל כן קשה לקבוע מהו סכום הפיצוי הראוי שייפסק לכל חסוי וחסוי. עם זאת, נקבע כי "כנקודת המוצא לפסק דינו משמשת העמדה העקרונית שהציגה המדינה בדבר החשיבות הנובעת לפסיקתם של פיצויים לנפגעי עבירה גם במקרים שבהם מתעוררות שאלות עובדתיות הנוגעות להיקפו של הנזק המדויק" (ע"א 6925/16 **מדינת ישראל נ' ג'רחי** [12.5.19] [עניין **ג'רחי**], פסקה 22). ב"כ המאשימה הודיעה כי מבין שמונת החסיים שהוכרע כי את כספם קיבל הנאשם במרמה, רק שניים עודם בחיים, והם נתונים בהשגחת "המרכז הישראלי לאפוסטרופות". לגבי האחרים ביקשה המאשימה לפסוק פיצוי לטובת עיזבונותיהם. הדבר כמובן אפשרי (ראו דיון בנושא זה בעניין **ג'רחי**, פסקאות 27-30), אך ב"כ המאשימה לא מסרה כל פרטים בעניין זה, לרבות בדבר עצם קיומם של יורשים למי מהנפטרים (ומהראיות עלה שחלק מהחסיים היו עירייה ובודדים).

לנוכח האמור, אני קובעת שהנאשם ישלם פיצויים רק לשני החסיים שעודם בחיים, והם ש.מ. ו-ב.ש, בסכומים שאפרט להלן.

סיכום

55. על יסוד כלל השיקולים שפירטתי לעיל, החלטתי להטיל על הנאשמים את העונשים הבאים:

הנאשם:

א. מאסר בפועל בן 30 חודשים;

ב. מאסר בן 8 חודשים, אך הנאשם לא יישא עונש זה אלא אם בתוך שלוש שנים מהיום יעבור עבירה שבה

הורשע מסוג פשע;

מאסר בן 4 חודשים, אך הנאשם לא יישא עונש זה אלא אם בתוך שלוש שנים מהיום יעבור עבירה שבה הורשע מסוג עוון;

ג. קנס בסך 80,000 ₪, או 6 חודשי מאסר תמורתם. הקנס ישולם ב-10 תשלומים שווים ורצופים, החל ביום 1.3.22 ובכל 1 בחודש בחודשים שלאחר מכן. אי תשלום או איחור בתשלום שני תשלומים יוביל להעמדת כל יתרת הקנס לפירעון מיידי;

ד. פיצוי לחסוי ב.ש. בסך 30,000 ₪, אשר יופקד עד ליום 2.1.22 בקופת בית המשפט;

פיצוי לחסוי ש.מ. בסך 30,000 ₪, אשר יופקד עד ליום 2.1.22 בקופת בית המשפט;

ב"כ המאשימה תעדכן על פסיקת הפיצוי לחסויים את "המרכז הישראלי לאפטרופסות", ששני החסויים הנ"ל נתונים על-פי הודעת המאשימה להשגחתו, ובעצה אחת עם המרכז תיתן הנחיות כיצד יש לדאוג שהסכומים יועמדו לרשות החסויים.

הנאשמת:

לבקשת המאשימה ובהתחשב בכך שהנאשמת אינה פעילה עוד, אני מטילה עליה קנס סמלי של 100 ₪, שישולם עד ליום 31.12.21.

זכות ערעור כדין.

ניתן היום, י"ג כסלו תשפ"ב, 17 נובמבר 2021, בנוכחות הצדדים.

[1] הנאשם באותו עניין חזר בו מערעור שהגיש - ע"פ 4657/17 **בר שירה נ' מדינת ישראל** [19.12.18]